
Sipsipussin salaiset mahdollisuudet

Tutkiva ja kokeileva käsityöprosessi

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Hämeenlinna, Lahdensivu, kevät 2014

Pia Airaksinen

Lahdensivu
Ohjaustoiminta

Tekijä	Pia Airaksinen	Vuosi 2014
Työn nimi	Sipsipussin salaiset mahdollisuudet – tutkiva ja kokeileva käsityöprosessi	

TIIVISTELMÄ

Tällä opinnäytetyöllä ei ollut toimeksiantajaa, vaan se tehtiin tekijänsä omista lähtökohdista, mielenkiinnosta kierrätysaskarteluun sekä tarpeesta käyttää roskaksi luokiteltavaa materiaalia hyödyksi. Toisin sanoen, tämän opinnäytteen tavoitteena oli löytää hankalasti kierrätettävissä olevalle materiaalille toimiva ja järkevä uusiokäyttömahdollisuus käsityön ja askartelun yhteydessä.

Opinnäytetyössä sovellettiin kokeilevan käsityön. Työssä hyödynnettiin myös erilaisia käsityömenetelmiä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin käytännön menetelmäkokeiluja. Aineisto koottiin tutkimuspäiväkirjojen-, muistiinpanojen-, ja menetelmäkokeilujen analysoinnin pohjalta.

Opinnäytetyön päätuloksina todettiin sipsipussin soveltuvan varsin hyvin erilaisiin käsityö- ja askartelumenetelmiin. Se on monipuolinen, helppokäyttöinen ja monella tavalla työstettävissä oleva materiaali. Johtopäätöksenä todettiin, että kokeileva käsityö on mainio tapa tutkia uuden materiaalin erilaisia ja uusia käyttötapoja sekä soveltuvuutta ylipäätään erilaisiin käsityömenetelmiin.

On tärkeää havaita, että opinnäytetyön puitteissa oli mahdollista toteuttaa vain osa tutkimustyössä syntyneistä sipsipussin käytön ideoista. Ideoita, kokeilunhalua ja intoa tutkimustyöhön on edelleen, joten sipsipussin käyttö kokeilevan käsityön materiaalina jatkuu tämän opinnäytetyön jälkeenkin.

Avainsanat Kestävähälytys, Kierrätysmateriaalit,
Kokeilevakäsityö, Käsityökasvatys

Sivut 45 s. + liitteet 1 s.

Lahdensivu
Crafts and recreation

Author

Pia Airaksinen

Year 2014

Subject of Bachelor's thesis

The secrets of a potato chip bag – investigative and experimental handwork process.

ABSTRACT

There was no commissioner for this thesis. It was made out of the authors own premises, interests in recycled crafts and needs to utilize material which is usually classified as trash. In other words, the aim of this thesis was to create a way to reuse and upcycle material which is usually quite hard to recycle.

The material in use on this thesis was potato chip bags.

The theoretical background of this thesis was lying on experimental crafts –method.

The main sources of information were practical method experiments and there was also made use of the prior skills of handicrafts.

Research material was gathered from the research notes, -diaries and by analyzing the results of experiments.

As the main results can be stated that potato chip bag as a material, is quite suitable for different kinds of handicraft methods. As a conclusions could be that experimental crafts are a splendid way of exploring the handicraft suitability of unfamiliar materials.

It is also important to notice, that all of the interesting ideas, experiments and willingness wasn't able to fulfill in the frame of this thesis.

As a follow-up actions, can be stated that experiments with potato chip bag will be continued although the thesis is done.

Keywords Experimental crafts, Craft education,
Recycled materials, Sustainable development

Pages 45 p. + appendices 1p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TAVOITTEET JA AIHEEN RAJAUS	2
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	3
3.1	Tutkiva- ja kokeileva ote tuotesuunnittelussa	3
3.2	Kestävä kehitys ja kierrätysmateriaalit käsitöissä	5
3.3	Kestävä kehitys käsityökasvatuksen lähtökohtana.....	7
4	KOKEILEVA KÄSITYÖPROSESSI JA SIPSIPUSSI.....	8
4.1	Kokeiluja kohti.....	8
4.2	Sipsipussin esivalmistelut	9
4.3	Erilaiset kiinnityskokeilut	11
4.3.1	Saummat	12
4.3.2	Kaksipuolinen teippi.....	13
4.3.3	Glossy accent.....	14
4.3.4	Kontaktiliima.....	15
4.3.5	Gel Medium.....	16
4.3.6	Gesso	16
4.3.7	PVA-liima.....	17
4.3.8	Kuumaliima	19
4.4	Kutistaminen ja kuumentaminen.....	20
4.4.1	Uuni	20
4.4.2	Suoristusrauta	23
4.4.3	Kuumailmapuhallin	24
4.4.4	Silitysrauta.....	25
4.4.5	Kiinnittäminen muihin materiaaleihin silitysraudalla	27
4.4.6	Sauma ilman ompelua	28
4.4.7	Materiaalin vahvistaminen	29
4.5	Ompeleminen	30
4.6	Suikale-työskentely	33
4.7	Muihin materiaaleihin kiinnittäminen.....	38
5	ESIMERKKEJÄ VALMIISTA TUOTTEISTA	40
6	JOHTOPÄÄTÖKSIÄ SIPSIPUSSIN KÄYTETTÄVYYDESTÄ.....	41
6.1	Havaintoja kokeilevasta käsityöstä	41
6.2	Sipsipussi materiaalina.....	41
6.3	Odotusten toteutuminen	42
7	POHDINTA JA ARVIOINTI.....	43
7.1	Arviointia prosessista	43
7.2	Sipsipussi ja ohjaustoiminta	44
	LÄHTEET	45
	LIITE 1 Otteita muistikirjasta	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkin kokeilevan käsityön keinoin sipsipussin soveltuvuutta askartelu- ja käsityömateriaaliksi. Kierrätyksestä on tullut hyvin ajankohtainen ja tärkeä osa askartelua ja käsitöitä kaikenikäisten teki-
joiden keskuudessa. Kierrätetyn materiaalin käyttö on jopa saavuttanut tietynlaisen trendikkään aseman yhteiskunnassa.

Päätin tutkia sipsipussin soveltuvuutta tähän tarkoitukseen, koska monenlaiset kierrätysmateriaalit ja niiden käyttö tässä yhteydessä ovat kiinnostaneet minua jo pitkään. Olen myös pidemmän aikaa toivonut saavani rauhassa kokeilla, millaisia erilaisia käsittelyjä voi jollekin tietylle materiaalille tehdä. Opiskelujen vuoksi sellaista aikaa ja mahdollisuutta ei vain tuntunut löytyvän, sillä kaikella tekemälläni käsityöllä ja askartelulla tuntui olevan jokin valmis tarkoitus ja tekemiselläni tietty tavoite. Opinnäytetyössä toivoin voivani heittäytyä innostuksen ja kokeilun valtaan, kokea ns. hullaantumista.

Sipsipussi valikoitui materiaaliksi sen haasteellisen hävittämisen vuoksi. Vaikka sipsejä valmistava yritys kertoo kotisivuillaan ja tuoteselosteessaan pussien olevan valmistettu sellaisista materiaaleista, että ne voidaan hävittää poltettavana jätteenä, eivät kaikki jätteenkäsittelylaitokset sitä siitä huolimatta suosittele. Niinpä sipsipussit tulisi hävittää sekajätteenä, joka ei mielestäni ole kovin kauaskantoinen ratkaisu.

Näiden seikkojen, eli kierrätysmateriaalien ja sipsipussien uusiokäytön haasteellisuuden pohdiskelu yhdistettynä opintojeni senhetkiseen tilanteeseen, jossa piti aloittaa opinnäytetyön suunnittelu ja kehittäminen, sai aikaan idean jota lähdin työstämään ohjaavan opettajan, ystäväni ja perheeni tukemana. Kirjoitin opiskelijatovereilleni sähköpostin sekä viestin sosiaalisessa mediassa tuttavilleni, joiden epäilin olevan kyseisen tuotteen käyttäjiä, että tulisin seuraavien kuukausien aikana tarvitsemaan materiaalia tutkimustyöhöni, ja ottavani sitä vastaan kesäkuun 2013 ajan.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja laadullinen, kokeilevan käsityön prosessiin perustuva. Tutkimusmenetelmäni ovat kokeilut, havainnointi ja tutkimuspäiväkirjan pitäminen. Keskeisinä käsitteinä ovat kokeileva käsityö, kestävä kehitys sekä kierrätysmateriaalit. Prosessi eteni kokeilevan käsityön ja kestävä kehityksen teoriaan tutustumisella ja käsitteiden sisäistämällä. Tutkimustyö eteni askel askeleelta, ensimmäisen kokeilun herättämiin ajatuksiin uudella kokeilulla reagoiden. Tässä raportissa käsitelen ensin opinnäytetyön menettelytavat, teoreettiset lähtökohdat ja tutkimustyön, joiden jälkeen muutama esimerkki valmiista töistä sekä johtopäätöksiä opinnäytetyöprosessista.

Suuresta määrästä johtuen olen päättänyt numeroida kokeiluvaiheen kuvat sen sijaan että olisin otsikoinut jokaisen erikseen.

2 TAVOITTEET JA AIHEEN RAJAUS

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kokeilevaan käsityöotteeseen tukeutuen tutkia erilaisia tapoja hyödyntää sipsipussia askartelumateriaalina. Pyrkimys ei siis ollut saada aikaiseksi jotakin toimivaa tuotetta sipsipusseista, vaan kehittää mahdollisimman monipuolisia työskentely- ja hyödyntämistapoja sen sijaan että pussit päätyisivät roskiin. Tavoite sipsipussien käytöstä askartelussa ja käsityössä perustui myös kestävän kehityksen ajatukseen ja siihen, ettei kaiken käsityömateriaalin tarvitse olla uutta ja neitseellistä. Kaikilla perheillä, yhteisöillä, päiväkodeilla tai kouluilla ei edes ole varaa uuteen materiaaliin, joten tavoite oli myös tarjota vaihtoehtoja – mielenkiintoista – materiaalia tällaisille asiakasryhmille ja toimintaympäristöihin.

Aiheen rajasin pelkkiin sipsipusseihin ja kokeilevaan käsityöhön, jotta pystyin mahdollisimman syventyvästi tutkimaan materiaalin ominaisuuksia ja sen käyttäytymistä erilaisten tekniikoiden, työvälineiden ja rinnakkaismateriaalien kanssa. Sipsipussien haasteellinen kierrättäminen sekä pussien printtikuviot ja värit herättivät mielenkiintoni lähteä kokeilemaan millä oppimillani käsityömenetelmillä saisin sipsipussia hyödynnettyä mahdollisimman järkevällä ja hausalla tavalla.

Opinnäytetyöni keskeisimpänä tutkimuskysymyksenä oli, että soveltuuko sipsipussi käytettäväksi käsityömateriaalina. Sen rinnalla pyrin selvittämään millä tavoin sipsipussia tulee käsitellä tai esivalmistella, jotta erinäiset menetelmät on mahdollista toteuttaa. Näiden lisäksi olin myös kiinnostunut tietämään millä tavoin sipsipussin yhdistämien muihin materiaaleihin onnistuu.

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmiä olivat konkreettiset sipsipussista tehdyt kokeilut, kokeilujen havainnointi ja tulosten kirjaaminen sekä tutkimuspäiväkirjan pitäminen. Opinnäytetyöhöni tietoa etsin kirjallisista teoksista, ja aineistoa tuovat opinnäytetyöpäiväkirja, kuvat ja videot kokeilusta sekä omat pohdintani.

Opinnäytetyössä tärkeimmässä osassa on tutkiva ja kokeileva käsityöote. Kokeilevan käsityön teoriaan tutustun Jorma Heikkilän (1987) Käsityökasvatuksen teorian rakennusaineiksi -teoksen avulla.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Kiinnostuin kokeilevasta käsityöstä toisen opiskeluvuoteni keväällä, jolloin tarjoutui mahdollisuus Kokeileva Käsityö -opintojaksoon. Suoritin sekä Kokeilevan käsityön, Kokeilevan kirjonnin että Kokeilevan korutyön opintojaksot. Näiden opintojaksojen jälkeen alkoi mielessäni itää ajatus oppinäytetyöstä. Pohdin kokeilevaa käsityöprosessia, jossa tutkisin enemminkin kierrätysmateriaalin ominaisuuksia ja muokattavuutta, kuin tavoittelisin toimivaa tuotetta.

Tässä luvussa tarkastelen kokeilevan käsityön teoriaa sekä kestävästä kehityksestä kokeilevan käsityön osana, erityisesti kierrätysmateriaalien suhteen ja esittelen kierrättämisen ja käsitöiden yhdistämisen herättämiä ajatuksia.

3.1 Tutkiva- ja kokeileva ote tuotesuunnittelussa

Kokeileva käsityö on luovaa työskentelyä. Tutkiva ja kokeileva ote niin työskentelyssä kuin tuotteensuunnittelussakin on luovuutta vaativaa, mahdollisesti tekijälleen ensikertaista sekä vanhoista käsityksistä ja menettelytavoista irtoamista. Eija Vähälä määrittelee sen olevan myös tilanteiden uutta, mahdollisesti tehokkaampaa, taloudellisempaa, järkevämpää, inhimillisempää, omaperäisempää jne. hahmotusta ja toteutusta. (Vähälä 2003, 22.)

Jorma Heikkilä (1987, 31) puolestaan on jaotellut käsityöt tavallisen käsityön lisäksi luovaan käsityöhön, taidekäsityöhön sekä kokeilevaan käsityöhön. Kokeilevasta käsityöstä tuntuu olevan kovin vähän kirjallisuutta saatavilla, sillä olen havainnut monien käsityön tutkimusten käyttävän Heikkilän teosta lähteenä.

Heikkilä (1987, 31–32) on määritellyt luovalla käsityöllä olevan kolme intentiota, eli suunnitelmalliseen toimintaan suuntautuvaa pyrkimystä. Nämä intentiot ovat totaalinen intentio, suoritusintentio ja ideaintentio. Totaalinen intentio tarkoittaa pyrkimystä suoritukseen, joka on ennalta määrätty tai sovittu, eli kehys jonka rajoissa käsityö tapahtuu. Suoritusintentio on tapa jolla käsityö tapahtuu totaalisen intention rajoissa, kuten työohje joka määrittää mitä tarvitaan, miten tehdään ja edetään työssä. Ideaintentio on persoonallinen osa käsityön tekoa suoritusintention ja totaalisen intention yhteydessä. Ideaintentio saa aikaan persoonallisen toteutuksen ja yksilöllisen ilmeen käsityössä, joka on alun perin tehty samojen totaalisten- ja suoritusintention rajoissa.

Tavallista käsityötä tehtäessä usein riittää totaalinen ja suoritusintentio. Näillä tehtävä kuvaillaan niin tarkasti että se tiedetään tekemättäkin, eikä siten tuo uutta tietoa ja lähinnä vain määrällisesti muuttaa maailmaa. Tavallisella käsityöllä Heikkilä tarkoittaa tietyn tekniikan ja ohjeen mukaan toteutettavaa käsityötä, kuten vaikka villasukkan neulomista. Heikkilä toteaa että ”Tavallisen käsityön tuotteet voi ottaa vastaan eläytymättä, toteamalla, eivätkä ne synnytä uusia mielikuvia” (Heikkilä 1987, 29).

Olen kuitenkin itse jokseenkin eri mieltä Heikkilän kanssa tästä seikasta. Uskon että jokainen ihmisen käsin tekemä tuote synnyttää näkijässä tai kokijassa jonkinlaisia mielikuvia. Se voi olla muisto, idea tai inspiraatio. On toki mahdollista että käsin tehdyn puukauhan voi hankkia itselleen pelkästä puukauhan tarpeesta, eikä se inspiroi henkilöä muiden puisten keittiövälineiden valmistamiseen sen enempää kuin tarpeeseen. Kokeilevan käsityön ihannetapauksessa Heikkilä pohtii tekijän itse ”tekevän” ja ratkaisevan ongelmansa, joka on omassa prosessissani ollut keskeinen lähtökohta.

Luovan, taide- ja kokeilevan käsityön ei-intentionaalisuus voi myöhemmin muuttua intentionaaliseksi ja tuottaa tuotteen, jota ei ehkä alun perin edes tavoiteltu. Taidekäsityössä ja kokeilevassa käsityössä ongelma muotoutuu yleensä prosessin aikana tai ääritapauksena suorastaan etsitään ratkaistavaa ongelmaa. (Heikkilä 1987)

Kokeilevassa käsityössä Heikkilä toteaa olennaisinta olevan ideaintentio sekä sen prosessin aikainen kehittäminen. Ideaintentio on kokeilevassa käsityössä suuressa osassa, sillä totaalinen intentio on vielä prosessin alussa epäselvä. Ja samaa hän sanoo myös suoritusintentiosta. Heikkilä kuvailee ideaintention liikkeitä mutkittelevalla, ylös- ja alas kiemurtelevalla ja polveilevalla viivamaisella kuviolla. Ideaintentio on hänen mukaansa keskus, josta koko kokeileva käsityötoiminta saa virikkeensä. Kokeileva käsityö on jatkuvaa ideoimista, uuden kehittelyä ja asioiden pyörittelyä. Ideoiden kehittyessä joukkoon saattaa tupsahdella ns. häiritseviä ideoita, joiden Heikkilä kuitenkin toteaa olevan kokeilevan käsityön rikkaus, koska varsinainen keskusidea ei ole välttämättä vielä edes muodostunut.

Heikkilä määrittelee kokeilevan käsityön eroavan luovasta käsityöstä siten, että kokeilevassa käsityössä ei ongelmaa ole aluksi ollenkaan. Juuri kokeilu takaa sen, että ideaintention myötä aletaan kohdata ongelmia ja prosessissa voidaan edetä niin että kohdataan jopa aikaisemmin ratkaisemattomia ongelmia. Ja aivan kuin omana lähtökohtanani Heikkilä toteaa tällaisia tilanteita olevan yhä mahdollisempaa kohdata mm. uusien materiaalien ja teknologian kehittymisen myötä.

Juuri tämä on omana pyrkimyksenäni opinnäytetyössäni, kohdata sipsipussin kanssa mahdollisesti sellaisia ongelmia joita ei ole aikaisemmin tiedetty olevan, ja toivon mukaan löytää kokeilevan käsityöprosessin kautta ratkaisuja näihin ongelmiin, tai ainakin osaan niistä.

Kokeilevassa käsityössä on kuitenkin myös hetkittäin muidenkin käsityölajien piirteitä. Yhtenä esimerkkinä Heikkilä mainitsee tilanteen, kun hetkellisesti työskentelyssä viriää totaalista ja suoritusintentiota. Näihin päätäkseen voidaan käyttää vaikkapa luovalle käsityölle ominaista ongelmanratkaisua.

Heikkilä on laatinut listan kokeilevan käsityön kuvailemiseksi tarvittavista aineksista. Listaan sisältyy niin tiedonhankintaprosesseja, persoonallisuudenpiirteitä kuin asennettakin. Listalta eräitä mainitakseni; mielikuvitus, ennakkoluulottomuus, suuri riskinotto ja todennäköisyyden sietäminen.

Taidekäsityöstä kokeileva käsityö eroaa siinä mielessä, että prosessin aikana on useita ideaintentioita. Huomaan tämän olevan itselleni tyypillinen tapa tehdä käsityötä, joskus saatan toki taistella ideaintentiota vastaan, mikäli tarkoituksena on seurata kirjallista tai muuta ennalta annettua ohjeistusta. Heikkilä toteaa toimivan ongelman löytämisen olevan mahdollisesti koko prosessin keskeisin löytö.

Seija Kojonkoski-Rännäli (1995, 49) liittää, myös Jorma Heikkilää lainaten kokeilevan- ja taidekäsityön toisiinsa. Hän toteaa niissä olevan paljon yhtäläisiä piirteitä ja pohtiessaan näitä piirteitä hän monesti mainitsee sekä kokeilevan käsityön että taidekäsityön. Kojonkoski-Rännälin (1995, 92) mukaan kokonaisen käsityön tekijältä vaaditaan paljon. Kokonaisella käsityöllä hän tarkoittaa, että sama henkilö suorittaa käsityöprosessin kaikki vaiheet. Näitä vaiheita ovat hänen mukaansa tuotteen ideointi, esteettisten ja teknisten ominaisuuksien suunnittelu ja itse valmistaminen aina arviointiin asti. Hän mainitsee vaadittavan paitsi luovaa kykyä, materiaalituntemusta, pitkäjänteisyyttä sekä ongelmanratkaisu-, teknisiä-, päätöksenteko-, ja motorisia taitoja. Vaikka Kojonkoski-Rännäli toteaa näiden olevan vaadittuja kokonaisen käsityön tekijälle, jolla hän tarkoittaa tekijää, joka tekee sekä taiteellisen ja esteettisen suunnittelun, että teknisen valmistuksen ovat nämä taidot ja luonteenpiirteet vahvuuksia kokeilevan käsityön prosessissa sekä tutkivassa käsityö-otteessa. (Kojonkoski-Rännäli 1995)

3.2 Kestävä kehitys ja kierrätysmateriaalit käsitöissä

Kierrätysaskartelu on ollut pitkään hyväksi havaittu tapa askarrella päiväkodeissa, kouluissa, kerhoissa ja muussa harrastustoiminnassa. Nykyään kun saatavilla on oikeastaan aivan mitä tahansa, on kierrätysaskartelusta tullut paljon trendikkäämpää, eikä se ole enää pelkästään päiväkotien määrärahojen rajoittama tapa. Nykyään kierrätysaskartelua voisi joissakin tapauksissa rinnastaa kokeilevaan käsityöhön kierrätysmateriaaleilla. (Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Monet aikuiset kokevat roskien käyttämisen askartelumateriaalina kiinnostavaksi ja nokkelaksi. Se, että sama materiaali voi elää useamman elämän vielä ennen kaatopaikalle päätymistä, tuntuu monista tavoittelemisen arvoiselta ajatukselta. Myös kierrätysmateriaalien käytössä tarvittava luovuus, kekseliäisyys, taito ja kyky toteuttaa, herättävät arvostusta.

Kierrätysmateriaalit kiinnostavat muun muassa luonnon, kulutuskriittisyyden asioiden vuoksi. Planeetallamme on rajallinen määrä luonnonvaroja, joten olisi hyvä jos useat tulevaisuudenkin sukupolvet voisivat niistä hyötyä.

(Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Vanhojen, kierrätettyjen materiaalien tunnetaan kantavan mukanaan monenlaisia tarinoita, joka tuo niistä tehtäviin tuotteisiin henkeä ja ajatusta aivan eri tavalla. Esimerkiksi omien iso- tai isoisovanhempien liinavaatteita, koruja tai valokuvia halutaan saada osaksi jokapäiväisiä toimia ja sitä kautta vaalia heidän muistoaan.

(Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Monet nuoret aikuiset eivät esimerkiksi malta luopua vanhoista, hieman rikkoonuneista vaatteistaan, joten niistä halutaan muokata jotakin uutta. Niistä tehdään erilaisia vaatteita ja asusteita, kuten farkuista hame tai vil-lapuserosta säärystimet tai laukku. Tämänkaltaisen tuunaaminen koetaan hauskaksi tekemiseksi ja hyväksi tavaksi säästää rahaa. Silloin ei tarvitse lopullisesti luopua lempivaatteestaan, eikä kuluttaa rahaa uuden hankkimiseen. Kierrätysmateriaalien käytön askartelussa ja käsitöissä koetaan muutenkin säästävän rahaa, sillä se on usein ilmaista ja helposti saatavilla. Kierrätysmateriaalin hankkiminen, etsiminen ja kerääminen koetaan myös paljon mielekkäämmäksi kuin uuden materiaalin ostaminen suoraan kaupan hyllystä.

(Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Kierrätys ylipäättään koetaan järkeväksi. Monet käsityö- ja askarteluihmiset kierrättävät muussakin kuin vain käsityömateriaalitarkoituksessa. Kierrättäminen siis tuntuu olevan siitä kiinnostuneille ihmisillä kokonaisvaltainen elämäntapa. Jotkut ovat saattaneet jo vuosia säästää esim. karkkipapereita, joita sitten joskus saattavat käyttää johonkin kädentaidon projektiinsa. Karkkipaperit kun ovat sellaista materiaalia, jota ei valmiina mistään saa, ja suuren määrän tarve vaatii pitkäaikaista säästämistä. Tällaisen säästämisen jälkeen kierrätysmateriaalista tai roskasta valmistunut tuote saa tekijässään aikaan suuremman onnistumisen ja tyytyväisyyden tunteen kuin kaupasta ostetusta materiaalista tehty tuote.

(Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Kierrätysmateriaaleista tehtyjen askartelujen, oivallusten ja ideoiden jakamisesta koetaan myös saatavan tietynlaista mielihyvää. Käsitöitä ja askartelupajoja pyörittävät ammatillaiset suosivat myös kierrätysmateriaalin helppouden ja edullisuuden vuoksi. Lisäksi monet kotitaloudet säästävät mielellään jotakin roskaksi luokiteltavaa, käytettäväksi tapahtumissa järjestettävissä työpajoissa tai esimerkiksi päiväkodeille. Tämä toimintatapa ei itse asiassa ole edes mikään uusi, vaan jo vuosikymmeniä sitten hyväksi havaittu tapa auttaa.

(Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Paljon käsitöitä ja askartelua harrastavat ihmiset kokevat kierrätysmateriaalin tuovan harrastukseen lisää haastetta. On otettava huomioon kulloisenkin materiaalin ominaisuudet ja alkuperäinen tarkoitus. Useita materiaaleja voi joutua käsittelemään tai muokkaamaan jollakin tavalla (leikkaaminen, purkaminen, lämmittäminen tms.) ennen kuin sitä voi käyttää haluamallaan tavalla.

(Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Kierrätysmateriaalin nähdään myös tulevaisuudessa olevan mahdollisesti keino tienata tai työllistää. Kuten muutamien kotimaisten esimerkkien (Globe hope, Makee -design) kohdalla voi huomata. Roskan ja vanhan tavaran jalostaminen käsityömateriaaliksi erilaisissa yhteisöissä ja työpajoilla voisi mahdollistaa suurempien määrien päätyminen uusiokäyttöön. (Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu).

Käsillä tekemisen ilo löytyy Karppisen mukaan siitä että saa tehdä, kokeilla ja tutkia sekä kokea onnistumisen iloa. Tärkeintä hänen mukaansa ei ole toiminnan tuloksena syntyvä tuote vaan ilo voi olla pelkästään toiminnassa itsessään, jossa saa tehdä omin käsin ihan omia juttujaan. Kuitenkin hän toteaa pientenkin lasten nauttivan suunnattomasti kättensä aikaansaannoksista ja hän kertoi kokemuksesta jossa pieni lapsi kokee ilon, joka syntyy omin käsin tehdyn lahjan antamisesta. Karppinen toteaa jo Aristoteleen korostaneen, ettei taitoja harjoiteta vain niiden itsensä takia vaan että ne ovat välineitä hyvän elämäntapaa kannalta - kuten paidan napittaminen, nauhojen solmiminen tai hiusten letittäminen. Tätä voidaan myös rinnastaa käsityöhön. Eli käsitöitä ei Karppisen mukaan tehdä vain tuotteiden valmistuksen vuoksi, tai jotta kädet ja keho saisivat liikuntaa vaan että käsitöitä tekemällä saatetaan saavuttaa jotakin joka tukee hyvää inhimillistä elämää. (Karppinen 2009, 56.) Näiden tavoitteiden toteutumisen uskon olevan erittäin otollisia kierrätysmateriaalien parissa työskennellessä.

3.3 Kestävä kehitys käsityökasvatuksen lähtökohtana

Karppinen toteaa käsityökasvatuksen tavoitteita olevan tekemisen ilon tuottaminen, käsien taidon kehittäminen, oivaltamisen ja ajattelun herättäminen sekä omien taitojen ja kehon ääri rajojen tutkiskelu.

Kirja nimeltä Lasten Aurinkovuosi (Suosalo, ym. 2008) on tekijöidensä mukaan syntynyt muun muassa jotta ”Kodit ja kaikki pihat olisivat täynnä lapsen kaunista, lapsen vähäkö uskomattoman mahtavia ihan omia tositärkeitä juttuja”.

Kierrätys ja ekologisuus soveltuvat äärimmäisen mutkattomasti lasten ja nuorten omanlaiseen tekemiseen. Taidekasvatuksessa kierrättäminen on helppo keino opettaa lapset ekologiseen elämäntapaan. Kuten kirjassa todetaan ”jotta aina ei tarttis ostella uusia tavaroita”. Kierrätys-henkinen ja ekologinen tapa on helppo opettaa lapsille. Lapset oppivat hyödyntämään materiaalia uudelleen tai suoraan luonnosta, kunhan se tehdään heille normaaliksi ja arkiseksi asiaksi. Ja itse asiassa, kun lapsille annetaan mahdollisuus, voimme Suosalon, Tavastin ym. mukaan oppia lapsiltamme ekologisemman tavan valita ja elää. He toteavat kirjassaan että lapset nauttivat vaatimattomasta, joka on rikkaus joka voi hukkuu ärsykemereen ja tavarapaljouteen. Tässäkin kirjassa todetaan tärkeintä olevan tekeminen, ei useinkaan lopputulos.

Suosalo ym. kirjoittavat kirjassaan, että ensimmäinen askel kohti kestävä kehitystä on kulutustottumustemme muutos, tulee pohtia suhdettamme kulluttamiseen. Lapsilla on siinä mielessä onnellinen tilanne, että heillä on koulussa kohdattavanaan monenlaisia kulutustottumuksia. Taidekasvatus osaltaan taas vie lasten mukana kestävä kehityksen ajatusta koteihin. (Suosalo. 2008)

4 KOKEILEVA KÄSITYÖPROSESSI JA SIPSIPUSSI

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia mahdollisimman monenlaisia tapoja käsitellä ja hyödyntää sipsipussia askartelu- ja käsityömateriaalina. Tässä luvussa esittelen kokeilevan käsityön prosessiani ja sen aikana havaittuja tuloksia kestävän kehityksen ja kierrättämisen innoittamana.

Käytin kokeiluissani mahdollisimman monipuolisesti kaikkia ohjaustoiminnan opinnoissa oppimiani käsityömenetelmiä, työvälineitä ja tekniikoita. Otin tietenkin huomioon laitteiden ja työvälineiden alkuperäisen käyttötarkoituksen, ja toimin sen mukaan mikä on järkevää ja turvallista. Tarkoitukseni oli tutkia sipsipussia materiaalina siten, että vertasin sitä muihin käsityössä tavallisesti käytettyihin materiaaleihin ja vertaan niiden ominaisuuksia.

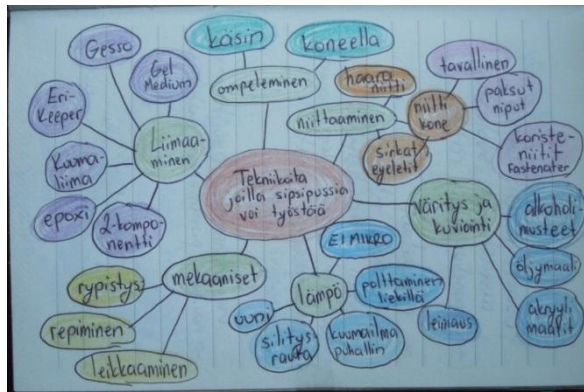
Saatoin esimerkiksi kokeilla, miten sipsipussin ompeleminen onnistuu, mutta en kuitenkaan yrittänyt hienontaa pussia Hollander-laitteessa (Hollander-laite jauhaa mekaanisesti puuvilla- ja pellavakankaasta paperimassaa), sillä ymmärrän laitteen ominaisuudet ja sen käyttötarkoituksen. Ymmärrän myös sipsipussin ominaisuuksia sen verran, että ne eroavat valtaosan paljon Hollander-laitteessa käytettävästä puuvilla- ja pellavakankaasta. Tämä oli mielestäni erittäin tärkeä seikka kokeilevan käsityön yhteydessä. Vaikka mahdollisimman avoin suhtautumistapa materiaaleihin ja välineisiin on prosessille hyödyksi, tulee silti muistaa työturvallisuus.

Tässä pääluvussa kerron sipsipussin esivalmisteluista, joissa otetaan huomioon puhdistaminen ja erilaiset tavat leikata sipsipussia tulevaa käyttöä varten. Lisäksi tarkastelen sipsipussin liitettävyyttä itseensä ja muihin materiaaleihin eri menetelmin, kuten liimaamisen ja ompelun keinoin. Olen pyrkinyt keksimään erilaisia tapoja hyödyntää sipsipussia, jotta tutkimustyö ei jumittuisi vain yhden menetelmän syvälliseen tutkimiseen.

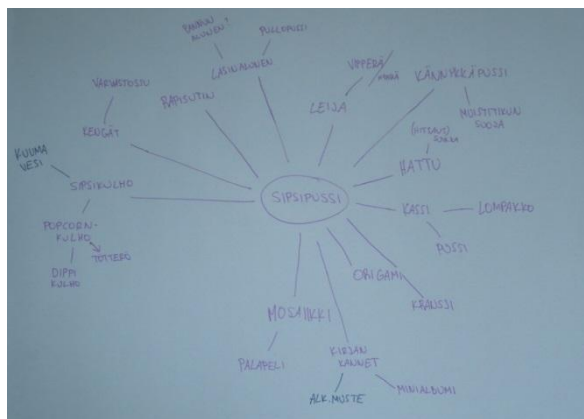
4.1 Kokeiluja kohti

Prosessi alkoi yleispiirteisellä ajatusten kokoon keräämisellä. Jotta kävisi ilmi miten monivaiheinen ja tutkiva prosessini on ollut, haluan esitellä kaksi aivan eri vaiheessa tehtyä mind map -kaaviota, joissa olen erilaisia ajatuksia koonnut.

Ensimmäisessä kuvassa (kuva 1) on suunnittelutyöni alkuaskelia, kun kokosin muistikirjaani ajatuksia erilaisista mahdollisuuksista sipsipussin käsittelyssä. Prosessin edettyä jonkin verran, tein mindmapin (kuva 2) miettien erilaisia tuotteita, joita sipsipussista voisi olla mahdollista valmistaa.

kuva 1 Ensimmäinen mind map -kaavio

kuva 2 Toinen mind map -kaavio

4.2 Sipsipussin esivalmistelut

Koska sipsit ovat suolaisia ja rasvaisia, on sipsipussin kiiltävä sisäpuoli saatava helpolla ja tehokkaalla tavalla puhtaaksi. Mietin erilaisia vaihtoehtoja sipsipussin puhdistamiseksi, sen tulisi olla nopeaa ja helppoa, mutta sipsipussin tulisi olla myös heti käyttövalmis. Ei siis mitään hidasta kuivumisen odottelua, joten en edes kokeillut vesipesua. Päädyin hyvin nopeasti pyyhkimään sipsipussit tiskiainevedessä kostutetulla liinalla (kuva3). Aluksi avasin pienen määrän pusseja sivusta veitsellä (kuva4). Näin minun oli helppo pyyhkiä kiiltävä puoli liinalla (kuva5).

Kangasmaisessa työskentelyssä, kuten ompelussa ja liimauskokeiluissa sipsipussin voi avata pohjan avaamisen jälkeen joko liimatusta takasaumasta, tai sitten pussin reunasta kuten tein ensimmäisessä pesukokeilussani.

Kuva 3

Kuva 4

Kuva 5

Punomista, virkkaamista ja neulomista varten tarvittavaa suikaletta leikattaessa pussit pitää kuitenkin pyyhkiä liinan kanssa siten, että ne avataan vain pohjasta (kuva 6). Tällä tavoin pyyhkiminen on hankalampaa, muttei mahdotonta. Sipsipussin leikkaaminen mahdollisimman pitkäksi yhtenäiseksi suikaleeksi sujuu paljon paremmin avaamatta pussia levymäiseksi, leikkaamalla suikale spiraalimaisesti, aivan kuten vanhat t-paidat trikookuteeksi. Pyyhkimisessä on jälleen hyvä käyttää tiskirättiä, tai muuta siivousliinaa (kuva 7).

Kuva 6

Kuva 7

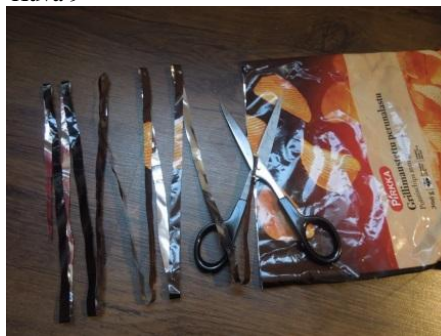
Kuva 8

Kuva 9

Kuva 10

Kuva 11

Joskus sipsipussin reunat saattavat pyyhkiessä lähteä repeytymään (kuva 8), jolloin reunat voi poistaa leikkaamalla muutama sentti sipsipussin päästä pois (kuva 9), liimaussauma pitää joka tapauksessa leikata pois. Oikeakätisen kannattaa lähteä leikkaamaan sipsipussista suikaletta siten, että suikale muodostuu saksien vasemmalle puolelle (kuva 10). Suikale lähteä muodostumaan spiraalimaisesti, sipsipussia pyörittäen (kuva 11). Vasenkätinen toimii tietenkin päinvastoin.

Joskus suikaletta leikatessa sakset lipsahtavat omille teilleen ja suikaleeseen tulee viilto (kuva 12). Tällaisesta kohdasta suikale katkeaa helposti (kuvat 13 ja 14) ja se hankaloittaa esim. punomista. Viiltokohdan saa kuitenkin helposti leikattua pois niin, että punomista tai virkkaamista voi jatkaa normaalisti, eikä ole vaaraa suikaleen katkeamisesta (kuvat 15 ja 16).

Kuva 12

Kuva 13

Kuva 14

Kuva 15

Kuva 16

Näissä kuvissa (kuva 15 ja 16) pieni viilto on leikattu varsin selkeästi pois suikaleesta. Suikale tosin kapenee viiltokohdasta melko paljon, mutta en huomannut sen vaikuttavan työn sujumiseen tai lopputulokseenkaan niin paljoa kuin vastaavasti solmu olisi vaikuttanut.

4.3 Erilaiset kiinnityskokeilut

Aloitin työskentelyn erilaisilla kokeiluilla, koska se on hyvä lähtökohta, täytyyhän materiaalia jotenkin voida kiinnittää itseensä ja muihin materiaaleihin. Otin esiin joitakin kotoani löytyviä liimoja ja liimaamiseen soveltuvia aineita (kuva17) ja leikkasin sipsipussista kokeiluihin riittäviä 4x6cm kokoisia paloja.

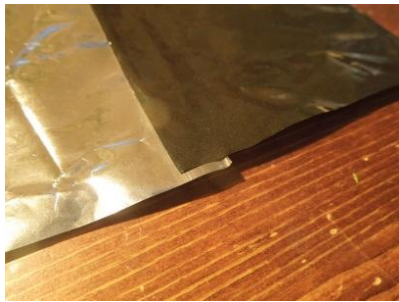

Kuva 17

4.3.1 Saumat

Kokeilin saumaliimaamista ompelusaumojen kaltaisesti. Valitsin kaksi yleisintä saumatyyppiä, tasosauman ja katesauman, joita hieman sovelsin sipsipussin liimaamiseen sopiviksi. Liimauksen apuna käytin pieniä nipistinmallisia askarteluun tarkoitettuja puristimia. Kaksipuolista teippiä käytettäessä puristimia ei kuitenkaan tarvita.

Esimerkkikuvissa sauma on tehty kaksipuolisella teipillä, mutta tein vastaavia kokeiluja myös eri liimoilla. Ensimmäiset saumat olivat taso- tai limisauma (kuva 18), sekä yksinkertainen katesauma eli ns. ”nurjat puolet vastakkain” (kuva 19). Näiden jälkeen kokeilin ns. farkkusaumaa, eli perinteistä taitettua katesaumaa (kuva 20)

Kuva 18

Kuva 19

Kuva 20

4.3.2 Kaksipuolinen teippi

Käytössäni on lähes aina, kaikessa askartelussa, kaksipuolista teippiä. Se on paperiaskartelussa käytettävä teippi, joka korvaa liiman. Kaksipuolinen teippi on tahraamaton ja siisti käyttää, koska se ei kostuta paperia, kuten liima. 5mm:n levyinen teippi toimi tehokkaasti peruskiinnityksessä eli sipsipussi kiinni toiseen sipsipussiin. Voimakasta, pitkäkestoista erilleen suuntautuvaa vetoa se ei kuitenkaan kestänyt. Teipin suuntaista, eli ns. vertikaalia, irtirepivää liikettä teippi ei kestänyt ollenkaan.

Kaksipuolisen teipin saumauskokeilujen aikana huomasin, että mikäli teippi tulee epähuomiossa kiinnitettyä väärään paikkaan, se on helppo saada sipsipussista irti jättämättä mitään jälkiä (kuva 21).

Kuva 21

Tein testin kaksipuolisella teipillä tehdyn katesauman kestävydestä. Vedin koekappalettani ensin erilleen, ja se kesti kyllä melko hyvin. Lopuksi testasin oikein repäisevää nopeaa liikettä, jota teippaus ei sitten enää kestänyt, vaan aukesi kuvien 22 ja 23 osoittamalla tavalla.

Kuva 22

Kuva 23

Mielestäni tällä tavalla sai kuitenkin yllättävän kestävä sauman aikaiseksi, kun ottaa huomioon, miten siististi kaksipuolisen teipin saa sellaisenaan irti sipsipussin pinnasta. Kestävä sauman aikaansaaminen on tärkeää, jotta olisi mahdollista suunnitella jotakin tuotetta tai menetelmää pidemmälle.

Kokeilin vahvistaa sauman ompelemalla käsin, kirjontalangalla. Teippi-vahvistuksesta huolimatta katesauma ei ollut aivan yhtä kestävä kuin taso-sauma. Koneompeluun kaksipuolinen teippi ei soveltunut, sillä neulan

lävistäessä teipin, siihen jäi liima-ainetta joka esti langan sujuvan kulun ja lanka katkesi.

Nämä havainnot osoittavat että sipsipussi voisi toimia kaksipuolisen teipin kanssa mainiosti applikointimateriaalina, koska silloin teippiä ei tarvitse kiinnittää ommeltavaan kohtaan. Kaksipuolinen teippi toimii kuitenkin hyvin sipsipussin ja kankaan kiinnityksessä, ja kokeilin tällä tavoin tehdä rungon skräppättävään minialbumiin, eli itseaskarreltuun pienikokoiseen valokuva-albumiin.

Aluksi leikkasin sekä sipsipusseista että puuvillakankaasta samankokoisia kappaleita (kuva 24), kahta sipsipussia kohden yksi puuvillakangas. Kiinnitin kaksipuolista teippiä sipsipussin kirkkaaseen pintaan, jolloin puuvillakangas jäisi näiden väliin (kuva 25). Kiinnitin kaksi tällaista valmista sivua toisiinsa ompelemalla ne toisiinsa keskikohdasta kirjan tavoin (kuvat 26, 27 ja 28). Tämän kokonaisuuden voi sitten koristella paperi- ja albumiaskartelun keinoin, eli skräppätä haluamallaan tavalla käyttäen erilaisia koristeita ja papereita, ja kiinnittämällä ne kaksipuolisella teipillä sipsipussin pintaan.

Kuva 24

Kuva 25

Kuva 26

Kuva 27

Kuva 28

4.3.3 Glossy accent

Glossy accent on eräänlainen muovilakka, jolla saadaan kirkas kolmiulotteinen hieman hartsia muistuttava pinta. Glossy accent on hapoton ja myrkytön, kovaksi ja kirkkaaksi kuivuva liima-aine. Se toimii paperiaskartelussa ja skräppäyksessä myös pienten koristeiden kiinnityksessä liiman tavoin. Sipsipussin kiinnittämisessä toisiinsa ei Glossyistä kuitenkaan ollut minkäänlaista apua (Kuva 29). Luulen sen johtuvan siitä, että sipsipussi ei ime ainetta itseensä ollenkaan, eikä sipsipussin väliin pääse ilmaa joka vaikuttaisi aineen kuivumiseen (kuva 30).

Tämän kokeilun jälkeen voin siis todeta, ettei Glossy accent toimi.

Kuva 29

Kuva 30

4.3.4 Kontaktiliima

Kontaktiliimoja on markkinoilla monia erilaisia. Minun kokeiluissani oli liuotteeton Pattex-kontaktiliima. Liima on lähes hajuton ja kuivuttuaan joustava. Sen kerrotaan soveltuvan mm. puulle, muoville ja nahkalle.

Tämä liima toimii hyvin peruskiinnityksessä, mutta voimakasta irtirepivää voimaa liima ei kestänyt (kuva 3). Tasosaumana (kuva 31) liima toimi hyvin, kunhan irtirepivä liike ei kohdistunut pois päin liimauksesta, eli kuvasta katsottuna ylös tai alaspäin (kuva 33). Sivuille, kuvasta katsottuna vasemmalle ja oikealle, suuntautuvaa vetoa liima kesti huomattavasti paremmin (kuva 34).

Kuva 31

Kuva 32

Kuva 33

Kuva 34

4.3.5 Gel Medium

Gel Medium on taiteilijatarvikeliikkeistä saatava paksu akryyliväreille tarkoitettu medium. Mediuimeilla voidaan muuttaa värien viskositeettiä sekä kiiltoa ja kuultavuutta. Gel medium on kuivuttuaan väritön ja mm. siksi suosittu myös ”mixed media”- eli sekatekniikatöissä liima-aineena, koska sillä saa lähes mitä vain kiinnitettyä esim. canvas-pohjaan.

Liimauskokeiluissa Gel Medium käyttäytyi melko lailla vastaavalla tavalla kuin Glossy Accent. Kahden pinnan kiinnittämisessä toisiinsa vaatii kuitenkin melko pitkän kuivumisajan ja mahdollisuuksien mukaan painon alla. Liimaus ei kuitenkaan kestä voimakasta irtirepivää liikettä (kuva 35). Tasosaumana liimaus Gel Mediumilla kesti jonkin verran vetoa (kuva 36) ja sormilla eteen ja taakse suuntautuvaa vääntöä (kuva 37) ennen kuin irtosi.

Kuva 35

Kuva 36

Kuva 37

4.3.6 Gesso

Toinen taiteilijatarvike, joka on tullut askarteluharrastuksen myötä tutuksi, on gesso. Se on vesiohenteinen akrylaatti-titaanioksidiseos, jota käytetään pohjustusaineena erilaisille maalaus pohjille kuten puuvillalle, pellavalle, kovalevyille ja puulle.

Kokeiluja tehdessäni havaitsin, että gesso toimi hyvin vastaavalla tavalla kuin aikaisemmatkin liimat (kuva 38). Pintojen kiinnityksessä totesin jälleen materiaalien ilmatiivyyden olevan ongelma, joten saumaliimausta en edes kokeillut. Työntävää, sivuttain suuntautuvaa liikettä (kuva 39) se kesti kuitenkin paljon paremmin, kuin irtirepivää liikettä. Gessohan ei varsinaisesti edes ole liimausaine, valitsin sen kuitenkin liimauskokeiluihin, sen monipuolisten, mixed median yhteydessä havaittujen käyttömahdollisuuksien vuoksi. Gesso on nimittäin mainio aine mixed media, eli skrappääjien suosimissa sekatekniikka -töissä, sillä sen avulla on mahdollista luoda erilaisia pintastruktuureja, kiinnittää ohuita papereita toisiinsa ja siihen tarttuu monenlaiset värit ja maalit erittäin hyvin.

Koska gesso ei toiminut sipsipussin kiinnittämisessä toiseen sipsipussiin, päätin kokeilla, miten sen avulla saisi sipsipussiin kiinnitettyä puuvillakangasta. Kangas tarttuikin gesson kuivuttua melko hyvin sipsipussiin (kuva 40), mutta kun näitä kahta materiaalia lähti irrottamaan toisistaan pois päin suuntautuvalla liikkeellä, ei gesso enää kestänyt (kuva 41). Tämä johtuu siitä, ettei gesso pääse imeytymään sipsipussiin, samalla tavoin kuin puuvillakankaan kuituihin. Huomasin kuitenkin, että, kun ges-

son levittää selvästi puuvillakankaan reunojen yli, se kyllä pysyy. Kunhan siihen ei kohdistu suurta väkivaltaa (kuva 42).

Kuva 38

Kuva 39

Kuva 40

Kuva 41

Kuva 42

4.3.7 PVA-liima

Eri Keeper on vesiohenteinen PVA-yleisliima, joka soveltuu paperille, pahville, puulle ja keramiikalle ja on kuivuttuaan väritön. Kokeilut osoittivat jälleen, että myös Eri Keeper toimi hyvin vastaavalla tavalla kuin muutkin liimat ja liima-aineet. Kahden pinnan kiinnittämisessä liima ei oikein tahtonut kuivua ja kuivuttuaan irtosi kalvomaisesti sipsipussin liukkaasta pinnasta (Kuva 43). Saumaliimauksista kumpikaan sauma ei kestänyt ainakaan ilman ommelta (kuva 44).

Kuva 43

Kuva 44

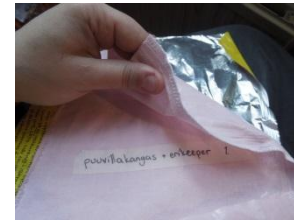
Gessokokeilusta innostuttuani kokeilin puuvillakankaan ja sipsipussin liimaamista toisiinsa pva-liimalla. Jo levittäessäni pva-liimaa sipsipussin pintaan, saatoin todeta että se ei tule toimimaan (kuva 45), mutta painoin silti viivainta apuna käyttäen puuvillakankaan liimapinnan päälle (kuva 46). Lopputulos oli sellainen kuin arvelinkin. Liima kyllä kuivui nyt, mutta liimaantunut puuvillakangas irtosi kalvomaisesti sipsipussin pinnasta (kuva 47).

Kuva 45

Kuva 46

Kuva 47

Tässä vaiheessa huomasin jo, että jokainen kokeilu sai aikaan uudesta kokeilusta, joten seuraavaksi kokeilin organzakankaan liimaamista sipsipussiin pva-liimalla (kuva 48). Lopputulos oli täsmälleen samanlainen kuin muissakin kankaissa (kuva 49), liiman kuivuttua kangas sekä liima irtosivat kalvomaisesti sipsipussin pinnasta. Tässä tein kuitenkin hauskan havainnon siitä, kuinka erilaiseksi organzakangas muuttuu kun se on täynnä liimaa ja liima on täysin kuivunut, vaikken keksinytkään missä tätä voisin hyödyntää (kuvat 50 ja 51).

Kuva 48

Kuva 49

Kuva 50

Kuva 51

Ajattelin, että pitsikangas sentään kiinnittyisi eri tavalla sipsipussin pintaan (kuva52), mutta sille kävi jälleen aivan vastaavalla tavalla kuin aikaisemmillekin kokeiluilleni. Kuivuttuaan liimattu pitsikangas irtosi sipsipussista (kuva 53) ja paksu liimakerros piti kankaan hauskaasti jäykkänä ja pitsin aukoista pääsee liimasta huolimatta valo läpi (kuva 54). Tämä on mielestäni myös hauska havainto, jota voi myös käyttää jossakin muussa yhteydessä.

Kuva 52

Kuva 53

Kuva 54

4.3.8 Kuumaliima

Käytän itse askarteluissani ja varsinkin erilaisissa kokeiluissa usein kuumaliimaa. Kuumaliima on sähkökäyttöisellä pistoolilla sulatettava liima, joka kovettuu jäähtyessään. Kuumaliima toimi kokeilujen yhteydessä varsin kohtalaisesti. Kahden pinnan kiinnityksessä kuitenkin siten, että liimaa on levittänyt kauttaaltaan liimattavalle pinnalle. Saumana kuumaliima toimi vain, jos irrotusvoima ei kohdistunut saumaan pituussuunnassa eli niin sanotusti vertikaalisti (kuva 55 ja 56). Toimii varmasti, kun liimaa levittää joka reunalle, siten ettei repeämistä pääse tapahtumaan.

Kuva 55

Kuva 56

4.4 Kutistaminen ja kuumentaminen

Koska sipsipussin rakenne on pääasiassa muovia, päättelin sen käyttäytymän vastaavalla tavalla altistettuna lämmölle ja kuumuudelle, kuin esimerkiksi monissa kierrätysaskartelutöissä käytetyt muovipussit ja -kääreet. Niinpä listasin mitä kuumentamismahdollisuuksia minulla on käytettävissä ja aloitin kokeilun.

Tämä kappale osoittaa kuinka valloittavaa kokeileva käsityö parhaimmillaan voi olla. Yhden kokeilun jälkeen syntyy monta uutta ideaa, jolloin kokeiluja innostuu jatkamaan aina uudelleen ja uudelleen. Lähtökohtaisena pyrkimyksenäni oli saada sipsipussi sulamaan, kutistumaan ja kovettumaan siististi ja tasaisesti, jonka vuoksi kokeiluja aiheesta syntyi suhteellisen monta. Pääasiassa kuitenkin näiden kokeilujen aikana ilmassa vallitsi innostus ja hullaantuminen.

4.4.1 Uuni

Uuni oli aivan ensimmäisenä kokeiluissani, sillä olin internetissä törmännyt eräänlaiseen sipsipussin kutistamiseen uunissa. Kyseisissä tapauksissa oli laitettu sipsipussin sisään puuvillapyyhe (kuva 57), jonka kerrottiin estävän sipsipussia tarttumasta itseensä. Niinpä päätin kokeilla sitä. Kuvasin parin minuutin välein muutoksia uunikäsittelyssä olevasta sipsipussista (kuvat 58 ja 59), ja huomasin, että uunin alkulämpötilalla on paljon merkitystä kutistumisen nopeuteen.

Kuva 57

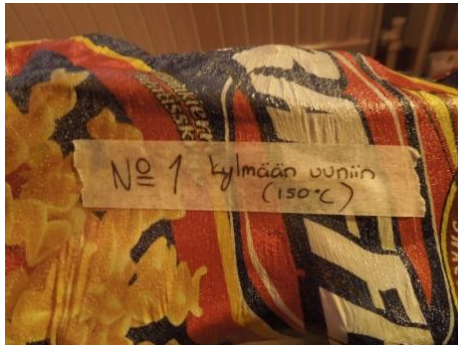
Kuva 58

Kuva 59

Ensimmäisen pussin laitoin kylmään uuniin ja lämpötilan asetin 150oC:een (kuva 60). Tarkkailin sulamista ja otin pussin pois uunista heti, kun havaitsin sen kutistuneen sisällä olevan pyyhkeen kokoon.

Ensimmäisessä kokeilussa pussin pohja pääsi hieman repeämään, sillä sisällä oleva pyyhe esti pussia kutistumasta tasaisesti (kuva 61).

Kuva 60

Kuva 61

Muuten ensimmäinen kokeilu onnistui mielestäni varsin hyvin. Pussi pysyi pussin mallisena ja pyyheliina tuli siististi pussista pois. Sipsipussin toisella puolella näkyy sitä vasten olleiden uuniritilän lankojen jättämät jäljet, tämäkin on mielenkiintoinen havainto.

Kuva 62

Kuva 63

Seuraavan kokeilun päätin laittaa folion päälle uunipellille. Folio siltä varalta että sipsipussi sulaa ja takertuu alustaansa. Lisäksi taittelin sisään laitettavan pyyheliinan pienempään kokoon kuin edellisen (kuva 64). Laitoin tämän toisen kokeiluni valmiiksi 100oC:een uuniin.

Tämä kokeilu vain ei päättynyt aivan yhtä onnekkaasti kuin ensimmäinen. Sulaminen oli niin nopeaa, että kun siihen ehti reagoida, kesti pussin saaminen pois uunista liian kauan, jotta se ei olisi mennyt aivan riekaleiksi (kuva 65). Alustana olevaan folioon sipsipussi ei kuitenkaan tarttunut.

Kuva 64

Kuva 65

Tässä lopullisia tuloksia toisen kokeilun osalta, jonka tein 100oC:een uuniin. (kuvat 66 ja 67).

Kuva 66

Kuva 67

Vaikka toinen kokeiluni päättyi hieman onnettomasti, päätin kuitenkin kokeilla pussin laittamista kuumaan uuniin uudelleen. Lämmitin uunin nyt 150°C:een ja varauduin nopeaan sulamiseen. Otettuani sipsipussin pois uunista, kokeilin sen litistämistä käyttäen käsieni suojana pyyheliinaa. Sipsipussi kyllä litistyi, muttei kovin siististi (kuva 68). Lämpö oli selvästi kohdistunut suurimmaksi osaksi vain pussin päälipuoleen, joten alaosajää varsinkin muuttumattomaksi. Uskon reunojen päälle kääntymisen pussia litistettäessä johtuvan juuri tästä epätasaisesta kuumenemisesta. Sipsipussi kuitenkin muuttui melko jäykäksi tässä käsittelyssä (kuva 69).

Kuva 68

Kuva 69

Seuraavan kokeilun tein laittamalla pyyheliinan sekä sipsipussin sisälle, että päälle. Taivattelin sipsipussin sisään laittamani pyyheliinan melko pieneksi, nähdäkseni mikä vaikutus sillä on pussin sulamiseen.

Tässäkin kokeilussa havaitsin epätasaisen kuumuuden vaikutukset, joiden oletan johtuvan uunipelistä. Kuitenkin sillä erotuksella, että tällä kertaa kutistumattomampi puoli oli uunissa ylöspäin, päälle asetettua pyyheliinaa vasten.

Tässä (kuva 70) on nähtävissä sipsipussista se alue, jolla pyyheliina sen sisällä on ollut. Ylijäänyt alue on sulanut kiinni itseensä ja painunut aivan litteäksi (kuva 71). Peltiä vasten asetettuun pintaan muodostui erikoisia kraaterimaisia kuvioita (kuva 72). Kokeilin kuinka vahvaksi tuo itseensä kiinni sulanut sipsipussi muuttui (kuva 73). Yritän taittaa kappaletta kaikin voimin, mutta mitään ei tapahdu.

Kuva 70

Kuva 71

Kuva 72

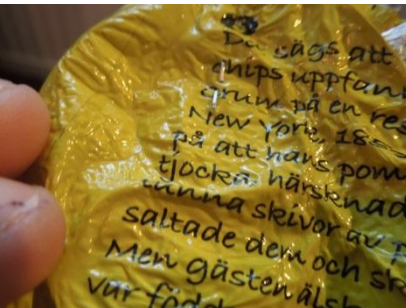
Kuva 73

4.4.2 Suoristusrauta

Olen hankkinut kirpputorilta askartelukäyttöön pienen hiusten suoristusraudan, jolla pääasiassa suoristan rypistyneitä askartelunauhoja. Sipsipussin kanssa työskentelyssä suoristusrauta toimii hauskaasti esim. pienten yksityiskohtien luomiseen (kuva 74) sekä muuten pienissä osissa.

Kuva 74

Kuva 75

Työskentely omistamallani minisuoristusraudalla oli kuitenkin hieman haastavaa pienen koon, sekä turhankin täsmällisen lämmön kohdistumisen vuoksi (kuva 75). Uskon tasaisemman lopputuloksen isoihin pintoihin onnistuvan paremmin silitysraudalla ja/tai uunissa. Tai sitten voisi kokeilla isompaa suoristusrauta, mikäli sellaiselle ei käyttöä alkuperäisessä tarkoituksessaan enää ole.

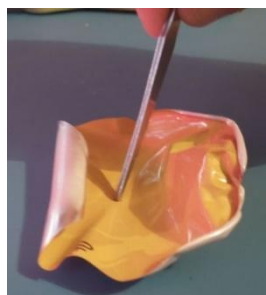
4.4.3 Kuumailmapuhallin

Kuumailmapuhallin puolestaan on jokaisen paperiaskartelijan perusvarustus, joten se oli luonnollinen valinta näihinkin kokeiluihin. Se ei silti juurikaan toimi, ainakaan pelkän sipsipussin käsittelyssä. Materiaalin kuumentamista ja kutistumista on hirmu vaikea hallita ja lämpö kohdistuu materiaaliin epätasaisesti. Kokeilin sipsipussin käsittelyä kuumailmapuhaltimella muutamain erilaisin tavoin. Leikkasin sekä pyöreitä että kulmikkaita koetilkkuja.

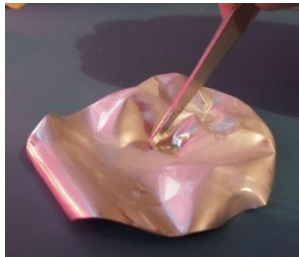
Kuvasin kuumailmapuhaltimella kutistamista vaiheittain, ja kuvista (kuvat 76-79) näkee kuinka epätasaisesti lämpö kohdistuu pieneenkin koetilkkuun.

Kuva 76

Kuva 77

Kuva 78

Kuva 79

Havaittuani epätasaisen lämmön kohdistumisen, keksin leikata ympyrään pieniä viiltoja, hieman kukkaa muistuttavalla tavalla (kuva 80), jotta kuumentessa tilkkua voisin havaita miten kapeammat kappaleet lämpöön reagoivat (kuva 81). Tämä kokeilu vahvisti vaikean hallittavuuden kyseisellä menetelmällä (kuva 82).

Kuva 80

Kuva 81

Kuva 82

Seuraavaksi kokeilin nelikulmaista koepalaa, vaikken uskonut muodolla olevan juurikaan merkitystä. Minulla on leimailuharrastukseen liittyviä kovia, kuumuuttakin hieman kestäviä kirkkaita akryylipalikoita, joilla ajattelin voivani litistää puhaltimella kuumennettua koetilkkua. Kuumensin

koepalaani ensin niin, että se hieman pehmeni ja litistin sen lopuksi kahden akryylipalikan väliin, olettaen että siitä tulisi suora ja tasainen. Lopputulos oli kuitenkin ei-niin-suora, eikä niin tasainenkaan. Mutta litteä siitä tuli (Kuvat 83 ja 84).

Koska litistäminen ei varsinaisesti tuottanut täysin haluamaani tulosta, päätin kokeilla pelkkää kuumentamista, jotta näkisin kuinka paljon sipsipussi sulaa kokoon. Ja kyllähän se varsin pieneksi sulaa (kuva 85).

Kuva 83

Kuva 84

Kuva 85

Kokeilin vielä uudelleen pyöreän tilkun kutistamista, jotta voi nähdä kuinka paljon kuumentaminen vaikuttaa sipsipussin kokoon. Lopetin kuumentamisen kuitenkin siinä kohdassa, kun koepala on vielä tunnistettavissa ympyräksi. Keltaisen, kutistetun tilkun alapuolella näkyy alkuperäisen kokoinen koetilkkku (kuva 86). Kutistuminen rypisti sipsipussia myös voimakkaasti (kuva 87).

Kuva 86

Kuva 87

4.4.4 Silitysrauta

Silitysrautaa itseltäni ei löytynyt, mutta koska koululla oli myös mahdollista työskennellä, käytin sieltä löytyviä silitysrautoja, jotka ovat jo valmiiksi askartelukäyttöön uhrattuja.

Silitysrauta osoittautui varsin monipuoliseksi työvälineeksi sipsipussin kanssa työskentelyssä (kuva88). Leivinpaperin välissä yksinkertaisen, auki leikatun sipsipussin silittäminen yhdellä tai kahdella pisteellä toimi hienosti, sulattaen sipsipussin epätasaisesti muistuttamaan hieman krokotiilin nahkaa (kuva 89). Kuvio on erilainen sipsipussin kummaltakin puolelta. Silitysraudan puoleinen pinta muistuttaa kraatereita, kun taas silitysalustaa vasten ollut pinta on enemmän krokotiilimainen (kuva 90).

Tämä oli mielestäni erittäin hauska havainto, jolla voi leikitellä kun ottaa huomioon haluaako krokotiilikuvion mieluummin printatulle vai kiiltävälle pinnalle.

Kuva 88

Kuva 89

Kuva 90

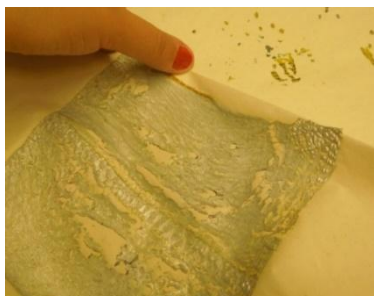
Yritin myös saada sipsipussin kutistumaan siten ettei krokotiilikuviota syntyisi. Lämmitin materiaalia silitysraudalla ensin pehmeäksi ja sitten puristin sen kahden vanerikappaleen väliin, mutta krokotiilikuvio muodostui siitä huolimatta (Kuva 91).

Kuva 91

Ratkaisua, jolla silitysrautaa käyttäen saisi kutistettua pussin pienempään kokoon ilman krokotiilikuviota, ei löytynyt.

Aluksi käytin tavallista luonnostelupaperia leivinpaperin sijasta, jolloin havaitsin sipsipussin tarttuvan paperiin kuumentuessaan, eli sulaessaan tarpeeksi (kuva 92). Niinpä päätin kokeilla miten kankaan saisi tarttumaan sipsipussiin vastaavalla tavalla, mutta huomasin sen olevan erittäin hankalaa. Kangas oli joka tapauksessa liian joustavaa, joten se irtosi sipsipussista revittäessä (kuva 93).

Kuva 92

Kuva 93

4.4.5 Kiinnittäminen muihin materiaaleihin silitysraudalla

Ensimmäisten silitysraudakokeilujen yhteydessä huomasin kuvansiirron kaltaisen tekniikan onnistuvan paperin ja sipsipussin kiinnittyessä toisiinsa. Kun sipsipussi takertui sulaessaan paperiin, sain ajatuksen kokeilla miten sipsipussin printtikuvioita saisi kiinnitettyä paperiin, kankaaseen tai nahkaan.

Paperille kuvan siirto onnistui näppärästi (kuva 94). Asettelin sipsipussitilkun kankaan päälle siten, että muovipuoli oli alaspäin ja kiiltävän pinnan päälle asetin luonnostelupaperin, jonka päältä silitin raudan ollessa kolmella pisteellä. Tällä tavoin oli mahdollista saada sipsipussi pysymään edes melko sileänä ja suorana silitysraudakäsittelyssä (kuva 95).

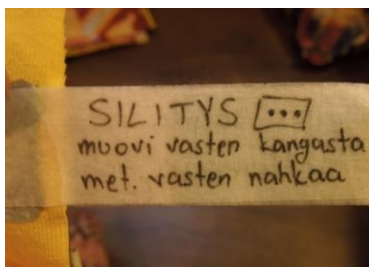

Kuva 94

Kuva 95

Kokeilin seuraavaksi nahkaa. Vaihdoin äskeisestä kokonaisuudesta luonnostelupaperin tilalle mustaa pukinenahkaa, kiiltävämpi puoli sipsipussia vasten (kuva 96). Nahkaan sipsipussi ei tarttunut (kuva 97), mutta kankaaseen se tuntui hieman jo tarttuvankin (kuva 98). Kokeilin kuitenkin silittää sipsipussia kiinni nahkan nukkapuolelle, ja se yllättäen onnistuikin (kuva 99).

Kuva 96

Kuva 97

Kuva 98

Kuva 99

4.4.6 Sauma ilman ompelua

Silitysraudakokeiluja tehdessäni havaitsin sipsipussin tarttuvan hyvin itseensä, mikäli se pääsi esim. taittumaan kaksinkerroin. Niinpä päätin kokeilla, saisinko silitysraudalla aikaan kestävä sauman.

Ladoin samankokoisia tilkkuja päälletysten n. 1cm leveydeltä ja painoin miedolla lämmöllä kevyesti silitysraudalla sauman päältä. Tämä tuntui toimivan loistavasti, (kuvat 100 ja 101). Niinpä jatkoin tilkkutyötäni ja kiinnitin neljä kolmen tilkun kappaletta toisiinsa, jolloin syntyi jo melko suuri pinta-ala (kuvat 102 ja 103).

Tämä tekniikka vaikuttaa erittäin toimivalta ratkaisulta. Se kestää jopa vetoa ja repimistäkin.

Kuva 100

Kuva 101

Kuva 102

Kuva 103

Saumaa silitettäessä on huomioitava, että silittää sipsipussia riittävän pitkään kevyellä lämmöllä, jotta pussin kappaleet sulavat toisiinsa ja muodostavat sauman. Kun sipsipussi on sulanut tarpeeksi, se muuttuu kiiltävältä puolelta hieman sameammaksi, kun taas sulamaton kohta on vielä kirkas (kuva 104). Liian suuri lämpö kutistaa sipsipussin nopeasti muodottomaksi.

Kuva 104

4.4.7 Materiaalin vahvistaminen

Koska havaitsin sipsipussin kutistamisen silityksraudalla olevan vaikeaa, päätin kokeilla sipsipussin silittämistä kerroksittain. Jospa siten saisin muokattua materiaalin paksummaksi, vaikei se suorana ja sileänä säilyisikään.

Silitin ensin kaksi palaa sipsipussia toisiinsa. Sitten silitin näihin kahteen vielä yhden, ja lopuksi kolmen sipsipussikerroksen päälle silitin vielä yhden (kuva 105). Näin sain aikaiseksi nelinkertaisen sipsipussiarkin, jota voisi hyödyntää muissa töissä, esimerkiksi albumin kantena, koska se on melko tukeva (kuva 106). Kokeilin nelinkertaiseksi silitetyn sipsipussin taivuttamista kädellä, osoittaakseni kuinka vahva ja jäykkä materiaali on saatu aikaiseksi (kuva 107).

Kuva 105

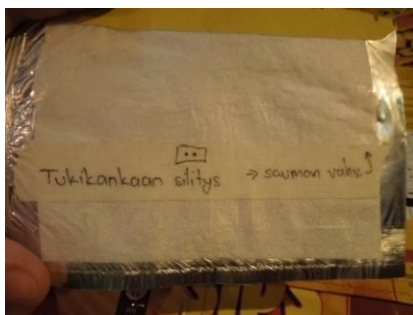
Kuva 106

Kuva 107

Ompelemista silmällä pitäen kokeilin kahta erilaista tukikangasta sipsipussin tukimateriaaliksi. Käytössäni oli perinteistä kiinnisilitettävää tukikangasta, sekä puuvillabatisti-tukikangasta, jossa liima-aine on vain toisella puolella.

Kiinnisilitettävä tukikangas tarttuu hyvin kiinni sipsipussiin leivinpaperin läpi, kahdella pisteellä silitettyinä. Asiaan vaikuttaa varmasti myös sipsipussin sulaminen. Kappaleen reunat voi vahvistaa tekemällä taitoksen ja silittämällä kevyesti uudelleen (kuva 108 ja 109).

Kuva 108

Kuva 109

Silitettäessä tukikangasta kiinni sipsipussiin, raudan on oltava riittävän kuuma jotta tukikangas tarttuu kunnolla, mutta on samalla on kuitenkin varottava käyttämästä liian kuumaa rautaa, sillä sipsipussi sulaa hirtu nopeasti ja sulaessaan se rypistyy/ menettää muotonsa (kuva 110 ja 111).

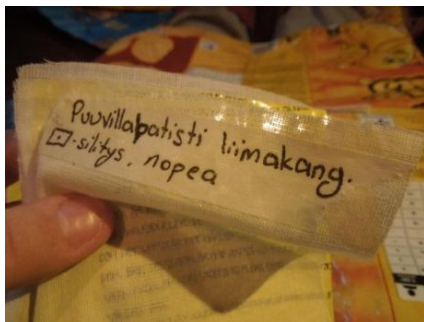
Kuva 110

Kuva 111

Varmempi tapa on pitää rauta pienemmällä ja silittää sipsipussi-tukikangasyhdistelmää useampaan kertaan. Kankaan kiinnittämisessä sipsipussiin tukikankaan avulla, on tärkeää että ensin silitetään tukikangas kiinni kangasmateriaaliin ja sitten vasta sipsipussi näihin kahteen.

Puuvillabatisti-liimakangas toimii vastaavalla tavalla, mutta on niin kangasmainen itsessään että riittää sellaisenaan tueksi. Ei siis tarvitse kiinnittää lisäksi kangasta. Puuvillabatisti on jonkin verran kalliimpaa, mutta kiiva ohut materiaali. Ensimmäisessä silityskokeilussani tosin olin itse liiankin varovainen, lämpöä voi siis käyttää hieman rohkeammin (kuva 112 ja 113).

Kuva 112

Kuva 113

4.5 Ompeleminen

Ompelemisen esivalmisteluissa aivan ehdottomaksi apuriksi muodostui tällainen, yleensä tilkkutöissä käytettävä leikkuri, joka koostuu leikkuualustasta, veitsestä jossa on pyörivä terä, ja leveästä suuntaviivoin ja mittataulukoin varustetusta viivaimesta, joka toimii veitsen ohjurina (kuva 114). Näiden välineiden avulla sipsipussista on helppo leikata suorareunaisia ja yhdenmukaisia koepaloja ja -tilkkuja.

Kuva 114

Ompeleminen tuntui heti liimaamisen jälkeen mielestäni luonnollisimmalta kokeilulta, koska sipsipussi on ohut levymäinen materiaali aivan kuten kangaskin. Tein erilaisia kokeiluja sekä käsin ommellen että ompelukonetta käyttäen. Saumuria käytössäni ei ollut.

Kiinnisilitettävä tukikangas toimii ompelamisen yhteydessä erinomaisesti, sillä se ei tahmaa koneen neulaa, kuten kaksipuolisen teipin havaitsin tekevän. Tukikankaan avulla sai erittäin onnistuneesti ommeltua sekä puuvilla- että trikookankaan sipsipussiin. Monenlaiset tikit ja ompeleet toimivat moitteettomasti.

Tässä kokeilussa on pelkkä sipsipussi ja kiinnisilitettävä tukikangas (kuva 115). Kuten kuvasta 116 näkee, jo pelkän tukikankaan silittäminen ja reunojen, eli saumavarojen ompelu vankentaa sipsipussia melkoisesti.

Kuva 115

Kuva 116

Seuraavaksi kokeilin miten kiinnisilitettävällä tukikankaalla onnistuu trikookankaan kiinnittäminen sipsipussiin. Kun tukikankaan silitti ensin trikooseen ja sitten sipsipussiin, sai tämän kokonaisuuden pysymään melko hyvin kasassa. Reunojen ompelu kuitenkin varmistaa sen, ettei sipsipussi lähde irtoamaan trikookankaasta (kuva 117).

Kuva 117

Trikoo ja tukikangas yhdessä mahdollistavat melko siistin ompeleen sipsipussiin (kuva 118). Tämä yhdistelmä on myös melko tukeva, mutta silti myös taipuisa (kuva 119).

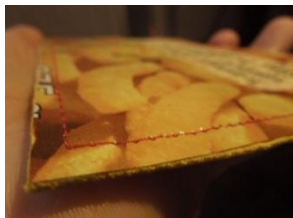
Kuva 118

Kuva 119

Kun olin tyytyväinen ensimmäiseen trikookankaan kiinnityskokeiluun, päätin kokeilla trikookankaan kiinnittämistä ja ompelemista kahden sipsipussikappaleen väliin. Silitin ensin trikookankaan molemmille puolille tukikankaan. Lopuksi silitin sipsipussikappaleet, yksi kerrallaan, leivinpaperin läpi molemmille puolille trikoota. Lopuksi tein ompelukoneella reunaan siistin ompeleen (kuva 120).

Tein samalla havainnon että sipsipussi kestää lämpöä paljon paremmin, kun sitä vasten on jokin toinen, paremmin lämpöä sietävä materiaali. Siten kaikki silitysraudasta tuleva lämpö ei kohdistu pelkästään sipsipussiin. Mitä vahvempi sipsipussin ja trikookankaan kokonaisuus on, sitä siistimpi ommel (kuva 121), ja sitä tukevampi materiaali saadaan aikaiseksi (122).

Kuva 120

Kuva 121

Kuva 122

Edellinen kokeilu toi mieleeni ajatuksen reunojen kääntämisestä. Siten kulloisestakin työstä olisi mahdollista saada vieläkin siistimpi. Leikkasin

toisen kokeilutilkuista pari senttiä suuremmaksi jotta tilkun, trikoon ja tukikankaan yli jäisi joka puolelle n. 1cm:n saumavara.

Saumavarat taittuivat siististi nurjalle puolelle (kuva 123), mutta huomasin niiden kiinnitarttumisen vaativan enemmän lämpöä kuin aluksi uskalsin kokeilla (kuva 124)

Kuva 123

Kuva 124

Päätin tehdä uuden koetilkun, johon jätin leveämmät saumavarat (kuva 125). Silitin nurjalle puolelle taitetut saumavarat hieman kuumemmalla raudalla kuin ensimmäisen kokeilun yhteydessä. Tällä kertaa saavutin haluamani tuloksen, eli sain saumavarat tarttumaan tiukasti nurjalle puolelle (kuva 126). Tämä kokeilu osoitti että tilkun reunasta saa tällä tavoin kovin paljon siistimmän (kuva 127).

Kuva 125

Kuva 126

Kuva 127

Tein vielä yhden, isomman kokeilun samalla tavalla. Tähän en leikannut aivan niin leveitä saumavaroja kuin edelliseen kokeiluuni (kuva 128). Rypistämiskokeilu (kuva 129), osoittaa jälleen materiaalikokonaisuuden tukevuuden. Herää kysymys, millä kaikilla tavoin tätä voisi hyödyntää?

Kuva 128

Kuva 129

4.6 Suikale-työskentely

Olin jo ehtinyt miettiä monia erilaisia käsittelytapoja, kun mieleeni tuli matonkuteet ja niiden leikkaaminen. Tietysti olin jo ehtinyt pohtia neulomista ja virkkaamista, koska ne ovat minulle hyvinkin tuttuja menetelmiä.

Tutkin pussin rakennetta ja saatoin olettaa suikaleen leikkaamisen onnistuvan helposti.

Kun olin ensin tutkinut ja kokeillut sipsipussin leikattavuutta, lähdin kokeilemaan suikaleen punomista. Kuvasin valmiiksi leikattua suikaletta (kuva 130), koska se heijastaa valoa jo itsessään kovin nätisti, sekä työvälineitä joita punomisessa tarvitsin apuna (kuva 131).

Kuva 130

Kuva 131

Kätköissäni oli jo pidempään pyörinyt kattovalaisimen rautalankarunko. Päätin lisätä lampun runkoon muutaman loimen ohuemmasta rautalangasta, lisätukea sipsipussisuikaleelle antamaan (kuva 132).

Valitsin kokeiluuni Fitsi-punoksen (kuva 133), josta pidin jo opintojen alussa käymäni punonta-kurssin aikana. Fitsi punotaan kahdella kuteella siten, että edellisen loimen yli mennyt kude menee seuraavan ali ja päinvastoin, aivan kuin palttinaakin punottaessa, mutta kuteet ylittävät lisäksi joka loimivälissä toinen toisensa (kuva 134). Tällä tavoin punotusta pinnasta tulee mielestäni eläväisempi pinta kuin palttinasta.

Kuva 132

Kuva 133

Kuva 134

Suikaleen loppuessa tai katketessa pitää tehdä solmu (kuva 135). Aluksi oli hieman vaikeaa saada aikaiseksi kestävä solmu ilman että suikale kuitenkaan katkesi samalla, mutta jokusen solmun solmittuani oikea tekniikka kyllä löytyi. Mitä leveämpi suikale, sitä enemmän sitä pitää solmua varten rytyttää kasaan ns. pyöreämmäksi. Mitä enemmän suikale on rytytetty kasaan, sitä paremmin se kesti solmuun kohdistuvan voiman.

Päätin punoa sipsipussin siten, että kiiltävä sisäpinta tulee olemaan myös varjostimen sisäpinta (kuva 136). Tämä ihan vain siitä syystä että jokin valinta piti tehdä, ja ajattelin myös kiiltävän pinnan heijastavan valoa paremmin tilaan, jossa valaisin on.

Kuva 135

Kuva 136

Kun olin punonut lampunvarjostinta jo niin pitkälle, että se alkoi täyttyä, minun piti käyttää apuna kiristysnaruja saadakseni suikaleita hieman ylemmäs (kuva 137). Tällä tavoin sain paremmin työskentelytilaa loppuosuudelle. Sipsipussisuikale antaa hyvin periksi tällaisessa työskentelyssä, ja luulen että punotusta pinnasta tuli hieman muhkeampi tällä tavoin kiristämällä sitä (kuva 138).

Kuva 137

Kuva 138

Kun kudetta piti jatkaa solmimalla, teippasin maalarinteipillä edelliset päät kiinni muuhun työhön, jotta se ei purkaannu solmimisen aikana (kuva 139). Välillä leveimpien suikaleiden kanssa kävi niin että ne katkesivat solmua kiristettäessä (kuva 140). Uusi solmu vain perään ja työn valmistus voi jatkua (kuva 141).

Kuva 139

Kuva 140

Kuva 141

Lopulta, monen tunnin työn jälkeen lampunvarjostin on jo melkein valmiiksi punottu (kuva 142), mutta huomaan että alareunalle tulee varmaan tehdä vielä jotain (kuva 143). Keksinkin siistiä reunalangan kiertämällä sipsipussisuikaletta senkin ympärille (kuva 144). Loimien ympärille kiersin suikaletta vain yhden kierroksen (kuva 145), kudesuikale tulisi peittämään loimet lopussa.

Kuva 142

Kuva 143

Kuva 144

Kuva 145

Nyt olen saanut koko punomisvaiheen valmiiksi, mutta kiristysnarut ovat vielä paikallaan (kuva 146). Ne helpottivat työskentelyä kovasti, varsinkin kun vasta lopussa keksin kiertää reunalangan ympärille suikaleen. Järkevintä tuo työvaihe olisi ollut tehdä heti alussa. Kiristysnarujen avaamisen jälkeen piti punoksia hieman tasoitella vetämällä niitä alemmas (kuva 147). Tällä tavoin Lampunvarjostimesta tuli varsin tiivis ja tasainen.

Kuva 146

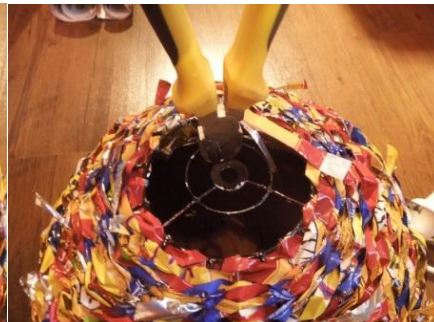
Kuva 147

Vaikka pyrin käyttämään kierrätystavaraa parhaani mukaan hyödyksi monissa käsitöissäni, päätin kuitenkin hakea rautakaupasta lamppuun uudet sähköosat, ja siten varmistaa sähköturvallisuuden.

Hankkimani lampunkanta kuitenkin osoittautui liian suureksi mahtuakseen varjostimen reiästä (kuva 148). Varjostimen rungossa oleva toinen rengas oli kuitenkin juuri sopivan kokoinen (kuva 149), jotta saatoin katkaista keskimmäisen osan sivuleikkureilla irti (kuva 150).

Kuva 148

Kuva 149

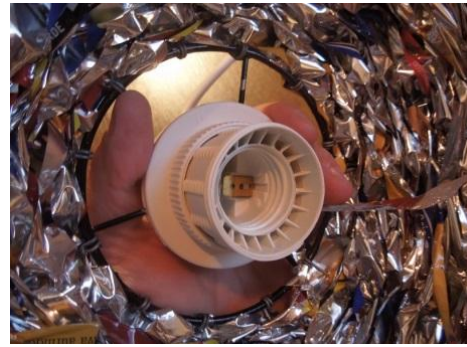

Kuva 150

Näin sain lampun kannan sopimaan varjostimeen mainiosti (kuva 151). Kiristysrenas vielä paikalleen ja se on siinä (kuva 152).

Kuva 151

Kuva 152

4.7 Muihin materiaaleihin kiinnittäminen

Koska olen käyttänyt muutamia valmiita canvas-pohjia skräppäykseen ja mixed media -töihin, keksin lähteä kokeilemaan sipsipussin soveltuvuutta kiilakehyksiin kiinnittämisessä. Maalauspohja on mahdollista valmistaa erittäin halvalla, varsinkin jos käyttää niin sanottua jätepuuta kehikon valmistukseen. Kehikon ei nimittäin välttämättä tarvitse olla kiilakehys, aivan tavallinen rimakehikko tai vanha taulunkehyskin käy. Vaikka toisinaan canvas-pohjia löytää tosi halvallakin, uskon tämän olevan edullinen vaihtoehto.

Leikkasin sipsipussin noin viisi senttiä kehyksiä suuremmaksi joka reunasta, ja reunoihin leikkasin puuvillakankaan vahvikkeeksi niittaamista varten. Kankaan kiinnitin sipsipussiin kaksipuolisella teipillä (kuva 153).

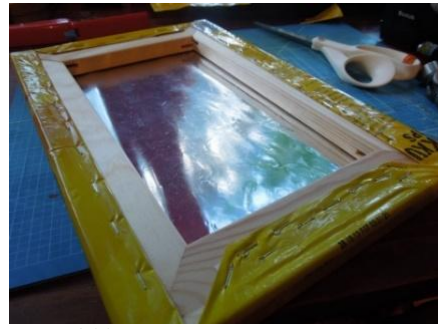
Kuva 153

Puuvillakangas oli taitetun sipsipussireunan sisällä (kuva 154). Kiinnitin sipsipussin niittaamalla sen taitetut reunat puuhun. Kulmat leikkasin ja taitoin vinoiksi, jotta sipsipussi ei olisi kovin paksult kulmissa (kuva 155).

210 x 310 mm:n kokoinen kehikkoni oli juuri sopivan kokoinen yhdestä sipsipussista tehtäväksi taulupohjaksi. Sipsipussin avaamisessa tähän tarkoitukseen kannattaa ottaa huomioon että avaa pussin pohjan lisäksi takasaumasta, eikä esim. reunasta saksilla, jotta yhtenäinen kappale on mahdollisimman suuri. Myös kehyksen valinnassa tulee huomioida sipsipussissa tarvittavat taitosvarat.

Kuva 154

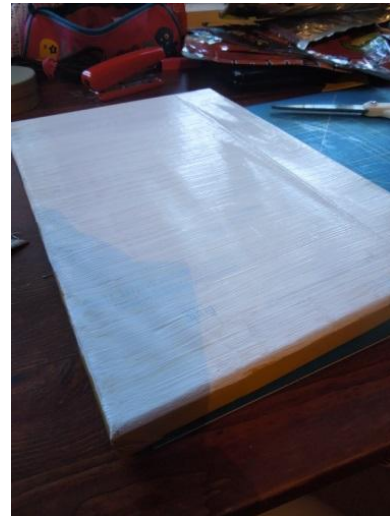
Kuva 155

Nyt taulupohjasta ei puuttunut kuin gesso (kuva 156). Levitin gessoa sipsipussin pintaan ensin yhden ohuen kerroksen, ja sen kuivuttua toisen. Kovin paksua kerrosta gessoa ei tarvitse levittää, jotta se kuivuu paremmin. Sipsipussi maalaus pohjana säästää myös gessoa, sillä se ei ime gessoa itseensä kuten erilaiset kankaat tekevät (kuva 157).

En levittänyt gessoa kehysten reunaan jotta myöhemmin olisi mahdollista nähdä, minkälainen materiaali taulupohjassa on käytössä (kuva 158). Taulupohja on varsin siisti myös nurjalta puolelta (kuva 159). Kuvasta voi nähdä, kuinka kireälle sipsipussi on mahdollista pingottaa puuvillakangasvahvikkeiden johdosta.

Kuva 156

Kuva 157

Kuva 158

Kuva 159

Kuvaus sipsipussin yhdistämisestä kankaisiin löytyy myös luvusta 4.5 ja suikaletyöskentelystä rautalankakehikkoon liittyen on kerrottu luvussa 4.6.

5 ESIMERKKEJÄ VALMIISTA TUOTTEISTA

Nämä kuvat valmiiksi saattamistani tuotteista sipsipussikokeilujen tuloksena, kertovat kokeilevan käsityöprosessin moninaisuudesta sekä kestävästä kehityksestä osana käsityöharrastusta.

Tästä voi havaita myös, kuinka rohkeus kokeilla, uskallus ideoida sekä hulluus toteuttaa hölmöimmätkin ideansa, saattaa päätyä johonkin käytännölliseen, hyödylliseen tai jopa taloudelliseen lopputulokseen.

Lampunvarjostin (Kuvat 160 ja 161)

Kuva 160

Kuva 161

Maalauspohja kiilakehyksiin
(lisäksi gesso ja akryylimaali, kuvat 162 ja 163)

Kuva 162

Kuva 163

6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ SIPSIPUSSIN KÄYTETTÄVYYDESTÄ

Tässä luvussa pohdin lopputuloksia ja sitä, minkälainen sipsipussi on käsityön ja askartelun materiaalina.

Opinnäytetyön raportin tavoitteena on kertoa ja kuvata tulokset, jotka syntyivät tämän kokeilevan käsityöprosessin aikana. Raportissa pyrin ottamaan huomioon, etten tämän opinnäytteen puitteissa kyennyt toteuttamaan kaikkia prosessin aikana syntyneitä kokeilemisen arvoisia ideoita. Näitä ideoita voi pitää alkuna jatkolle sikäli, kun sipsipussien parissa työskentely jatkuu opinnäytetyön jälkeen.

6.1 Havainnot kokeilevasta käsityöstä

Jo prosessin aikana, sekä sen lopussa, olen voinut havaita kokeilevan käsityön olevan mainio keino tutustua materiaalin ominaisuuksiin ja sen käyttäytymiseen. Uskon kokeilevan käsityön olevan hyvä työskentelytapa ohjaustoiminnan arjenomille työssään, esimerkiksi uusien ryhmien kohtautamisessa, jolloin ei vielä tiedä ryhmästä juuri mitään tai jos ryhmä koostuu henkilöistä joille käytettävä materiaali on entuudestaan vieras.

Se, että tämän opinnäytetyön yhteydessä havaitsin kokeilevan käsityön soveltuvan hienosti tietyn materiaalin, mahdollisimman monen erilaisen käsittely- ja työstämistavan löytämiseen, ei rajaa pois muita mahdollisuuksia. Kokeilevaa käsityötä voidaan hyödyntää myös toisesta lähtökohdasta. Voidaan esim. tutkia, minkälaiset materiaalit soveltuisivat johonkin tiettyyn menetelmään tai tietyn tuotteen valmistamiseen ja mikä materiaali palvelisi parhaiten kussakin käyttötarkoituksessa.

6.2 Sipsipussi materiaalina

Materiaalin hankkiminen voi olla tällaisessa prosessissa ensimmäinen huolen aihe. Harva kuitenkaan saa suuria määriä tuotteiden kääreitä kerättyä itsekseen. Itse laitoin tietysti kaikki omasta käytöstä tulleet tyhjät sipsipussit talteen, mutta asiasta tiedottaminen oli se ratkaiseva avain materiaalin hankinnassa. Ihmiset ovat varsin avuliaita, kun kyseessä on vaivaton ja ilmainen materiaalin hankinta. Avuliaisuutta tietysti lisää mielenkiinto ja uteliaisuus projektia kohtaan.

Yhteenvetona voi todeta sipsipussin soveltuvan mainiosti erilaisiin käsityömenetelmiin ja askartelumateriaaliksi. Sipsipussi on materiaalirakenteensa ja muotonsa ansiosta monipuolinen, hyvin monella eri tavalla työstettävissä oleva materiaali. Opinnäytetyön kannalta kokeileva käsityö oli hyvä tapa tutustua sipsipussin käytettävyyteen materiaalina.

Nyt, peruskokeiluja tehtyäni, minulla on enemmän tietoa, ymmärrystä ja materiaalituntemusta käytettävissäni, jotta voisin lähteä suunnittelemaan tiettyyn käyttötarkoitukseen tai kohteeseen tarkoitettua tuotetta.

Sillä, peseekö sipsipussia ennen käyttöä, en havainnut teknisesti olevan merkitystä. Käyttömukavuutta rasvan ja suolan poispeseminen sen sijaan tottakai lisää. Esimerkiksi suikaleeksi leikkaaminen on paljon miellyttävämpää, kun sipsipussi on ensin pyyhitty tiskiaineliuoksella, kun taas uunissa kutistettaessa ei teknisesti ole sipsipussin puhtaudella väliä. Hygieniasyistä sipsipussit kuitenkin kannattaa tiskiainevedessä kostutetulla liinalla pyyhkiä.

Tämä opinnäytetyö osoittaa, että sipsipussista on mahdollista tehdä monenlaisia käsitöitä, sillä se on käsiteltävissä monin eri tavoin. Tutkimuksissa havaitsin tavallisimpien käsityömenetelmien, kuten leikkaamisen, liimaamisen, ompelun sekä punomisen olevan aivan yhtä toimivia sipsipussilla kuin tavanomaisemmillaakin materiaaleilla. Muutamia erityyppisiä seikkoja tuli ottaa huomioon, kuten leikatessa sipsipussin repeytyminen huolimattoman saksienkäytön seurauksena, sekä ommeltaessa tukimateriaalien käyttö. Myös liiman valinnalla on merkitystä, vaikkakin melkein kaikki liimaaminen vaati tutkimusten mukaan jonkinlaista jatkokäsittelyä.

Mahdollisesti monipuolisin työväline sipsipussin käsittelyssä kokeilujen mukaan on silitysraudat. Silitysraudalla on mahdollista kuumentaa ja sitä kautta kutistaa sipsipussia, lämmön säätelyllä saatiin aikaan joko pieniä taitoksia ompelutyön avuksi tai jännittäviä pintastruktuureja. Myös varsin kestävä sauman aikaansaannin pelkällä silitysraudalla, havaitsin mahdolliseksi. Silitysrauta herättikin paljon uusia kokeilun arvoisia ideoita. Muun muassa puun kuvioinnissa käytettävä koristekolvi voisi olla mainio väline sipsipussin käsittelyssä.

Jo opinnäytetyöprosessin alkumetreillä mietin, mitkä olisivat ennalta arvattavimpia tuotteita, joita sipsipussista voisi valmistaa. Jätin heti pois kokeilujeni listalta niin sanotut kahvipussitekniikat, joissa siis avattu kahvipussi taitellaan ja punotaan esimerkiksi kassiksi tai koriksi. Tämän kokeilun jätin siitä syystä pois, että oletin kokeilemattakin sipsipussin soveltuvan aivan hyvin vastaavanlaisiin tekniikoihin. Halusin enemmän käyttää aikani ja mahdollisuuteni hieman erikoisempiin kokeiluihin.

Tein erilaisia muistiinpanoja, luonnoksia ja mind-map -kaavioita prosessin eri vaiheissa. Niissä olen pohtinut erilaisia mahdollisuuksia siitä, millaisia tuotteita sipsipussista voisi valmistaa. Aika ei valitettavasti riittänyt tuotteiden valmistamisen kokeiluun, mutta kiinnostus sipsipussia kohtaan ei varmasti jää tämän opinnäytetyön puitteisiin.

6.3 Odotusten toteutuminen

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa minun piti hyväksyä tietämättömyys siitä, mitä lopputulos tulisi olemaan. Vaikka kokeileva käsityö on luonteeltaan yllätyksiä täynnä, oli tutkimustyöllä kuitenkin tietynlaisia odotuksia. Saatoin esimerkiksi mieleissäni nähdä upeita innovatiivisia toteutuksia ajatuksissani pyörineistä visioista. Mutta yritin myös parhaani mukaan muistaa, etteivät ne välttämättä toteutuisi, mikäli jokin olettamistani tekniikoista ei tuottaisikaan haluamaani tulosta.

Toivoin myös saavani aikaiseksi useita huolellisesti valmistettuja esimerkkituotteita, joita voisin ylpeänä tuoda esiin loppuseminaarissa. Ideoiden johdonmukaisen seuraamisen ja toteuttamisen vaikeus kuitenkin yllättivät minut. Innostuin herkästi jonkin kokeilun aiheuttamista uusista ideoista, ja huomasin idean rönsyilleen niin voimakkaasti, ettei minulla olisi mitään mahdollisuutta toteuttaa kaikkea tässä aikataulussa. Rönsyilevien ideoiden raportointi tuntui myös hetkittäin käyvän hankalaksi. Tuntui vaikealta löytää johdonmukainen järjestys kokeilujen kirjaamiseen.

Koen tämän sipsipussin käytettävyyteen liittyneen kokeilevan käsityöprosessin olleen hyödyllinen. Nyt on helpompi jatkaa tämän materiaalin kanssa työskentelyä. Olen tyytyväinen kokeilujen monipuolisuuteen, vaikka ällistyttäviä uusia tuotteita prosessi ei tuottanutkaan. Nyt kun tiedän perusteet, joilla sipsipussia voi työstää, voin jatkaa käyttötuotteiden suunnittelua.

7 POHDINTA JA ARVIOINTI

Tässä, opinnäytetyön viimeisessä luvussa, on prosessin aikana syntyneiden ajatusten pohdintaa sekä oman toimintani reflektointia. Mitä olen oppinut, miten koen prosessin onnistuneen ja kuinka minulle tyypillistä työskentely oli?

7.1 Arviointia prosessista

Olen koko tutkimusprosessin ajan ollut sitä mieltä, että kokeileva käsityö mahdollistaa valtavasti, koska minulla ei ole vastaavanlaisia paineita aikaansaannoksistani kuin esimerkiksi tavallisessa tuotteensuunnitteluprosessissa helposti olisi. Hetkittäin hankaluus oli kuitenkin juuri tässä. Minulla ei ollut suoranaista päämäärää johon tähdätä, en tiennyt mitä yritin tutkimuksellani ja kokeiluillani saavuttaa. Täytyi antaa sattuman johdattaa.

Toisinaan taas huomasin olevani tyytymätön siihen, ettei mitään konkreettista syntynyt. Eli vaikka lähtökohta olikin vain kokeilla sipsipussin käyttäytymistä, minulla oli sisäinen paine saada aikaan jotakin hienoa ja käytännöllistä. Luulenkin, että tietynlainen tuloksellisuus on meihin ihmisiin jossain määrin sisäänrakennettu ominaisuus. Vaikka halusin opinnäytetyölläni saada vastapainoa opintojen aikana vallinneeseen tavoitteelliseen aikaansaamiseen ja tuotteen valmiiksi saattamiseen, huomasin kuitenkin kaivanneeni sitä tämän prosessin aikana.

Kokeileva käsityö opinnäytetyön yhteydessä saattaa olla petollinen valinta. Itse koin hetkittäin ahdistusta tekemieni kokeilujen synnyttämistä ajatuksista ja uusista ideoista. Mikä on tarpeeksi? Minkälaisia kokeiluja haluan opinnäytetyössäni raportoida? Kun ideoita on jo lähtökohtaisesti paljon, voi vain kuvitella kuinka paljon niitä on ensimmäisen kokeilun jälkeen. Jokainen kokeilu tuntui synnyttävän useita uusia ideoita ja kokeilun aiheita. Vaikka itse olin selvillä syntyneistä tuloksista ja siitä, mikä oli opin-

näytetyöni aihe, oli sitä vaikea ja hieman ahdistava yrittää avata jollekin muulle tai käytännössä vieraalle ihmiselle.

Opinnäytetyötä raportoidessani havaitsin, miten suuri kokonaisuus tämänkaltainen prosessi on. Se, että olin käyttänyt paljon aikaa erilaisten kokeilujen tekemiseen, oli vasta pieni osa koko prosessia. Kokeiluista ottamieni kuvien muokkaaminen, testitulosten analysointi ja kirjoittaminen ymmärrettävään muotoon sekä kaiken muun teorian ja johtopäätösten kirjoittaminen veivät paljon enemmän aikaa kuin pelkästään hauskat kokeilut.

Toisinaan havahduin siihen, että en kerta kaikkiaan ole tyytyväinen ilmoitulleisiin tuloksiin. Ajatus ”Ettei tämän näin pitänyt käyttäytyä” – käväisi hetkittäin mielessäni. Välillä muistin haaveilleeni myös korkealentoisista ja mitä eriskummallisimmista kokeiluista, mutta löysin silti itseni tuomaroimasta ajatuksiani ”Ei tule onnistumaan, ei kannata edes koittaa!” tai että ”Miksi kukaan haluaisi tehdä jotain sellaista?” Tällaiset epäuskon ja -tietoisuuden hetket ja kokemukset itse asiassa kuuluvat luovaan kokeilevaan käsityöprosessiin.

7.2 Sipsipussi ja ohjaustoiminta

Opinnäytetyötä suunnitellessa minulla oli ajatus tutkia myös sipsipussin soveltuvuutta askartelun- ja käsitöiden ohjaamiseen. Olen työskennellessäni pohtinut ja miettinyt minkälaista toimintaa saisin aikaiseksi sipsipussin ympärille. Sipsipussin monipuolisuus ja työstettävyys mahdollistavat mielestäni hyvinkin monenlaisten kurssien ja ohjaustuokioiden järjestämisen. Tällaisesta materiaalista pitää tietenkin tehdä malleja, jotta ryhmille konkretisoituu, mitä mahdollisuuksia sipsipussiaskartelussa on. Mielestäni myös kokeilevan käsityön idealla toteutetut kurssit saattaisivat toimia.

Olen opinnäytetyöprosessin aikana mieltynyt kokeilevaan käsityöhön, ja havainnut sen mahdollistavan monenlaisen tekemisen. Ohjaustoiminnan, kierrätysmateriaalien ja kokeilevan käsityön kokonaisuus on hyvä mahdollisuus tuoda ihmisille uskallusta tutustua erilaisiin materiaaleihin ja päästä hiukan irrottelemaan tavallisen arjen vastapainoksi.

LÄHTEET

- Heikkilä, J. 1987. Käsityökasvatuksen teorian rakennusaineiksia. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja A. Tutkimuksia 122.
- Karppinen, S. 2009 Kädentaidot ja käsityökasvatus. Teoksessa Ruokonen, I. Rusanen, S. Välimäki, A-L (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Kojonkoski-Rännäli, S. 1995 Ajatus käsissämme. Käsityön käsitteen merkityssisällön analyysi. Turun yliopiston julkaisusarja C, osa 109. Turku.
- Lopes, S. Syrjänen, P. 2013 Luova käsityö kulttuurien kohtaamisessa. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun yliopisto. Viitattu 23.10.2013 <http://herkules oulu.fi/thesis/nbnfioulu-201305131253.pdf>
- Ruokonen, I. Rusanen, S. Välimäki, A-L (toim.). 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki.
- Sosiaalisessa mediassa toteutettu kysely-tyyppinen ryhmäkeskustelu. Keskustelu käyty 22.9.2013, tekijän omalla facebook-sivustolla.
- Suosalo, A. Tavasti, A. Van de Kreeke, K. Lehti, P. Vannucchi, A. 2008 Lasten Aurinkovuosi, opas ekologiseen lastenkulttuuriin, Jyväskylä: Gummerus.
- Tehdään taidejuttuja – taidekasvatusta kaikenlaisiin koteihin. 2012. Annantalon taidekeskus, Helsingin kulttuurikeskus. Lahti: Aldus Oy
- Vähälä, Eija. 2003. Luovan käsityöprosessin yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin. Kirjakas Ky, Nurmijärvi: Kirjakas Ky

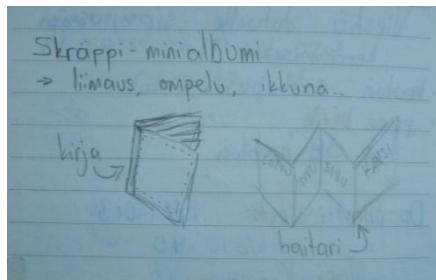
OTTEITA MUISTIKIRJASTA

Minulla oli koko opinnäytetyöprosessin ajan käytössä yksi muistikirja vain opinnäytetyötä varten. Sinne kirjoitin muistiinpanoja, ajatuksia, ideoita ja tein luonnoksia.

Ensimmäinen ajatukseni oli tehdä pieni albumi hyödyntäen sipsipussia skräppialbumin sivuina (muistikirjaote 1).

Myöhemmin vertailin internetistä löytämiini kierrätystuotteisiin sipsipussin toimivuutta, nämä ideat jäivät kuitenkin vain luonnoksiksi muistikirjani sivuille (muistikirjaote 2).

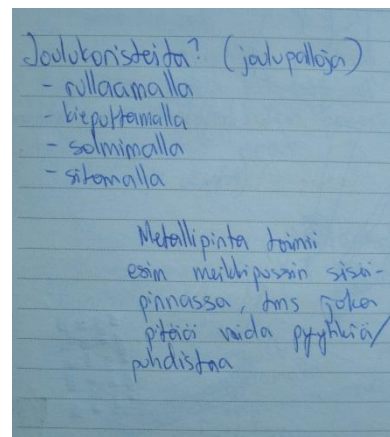
Myöskään jouluisia koristeita, kuten palloja tms. en tullut kokeilleeksi mutta osana ideointiprosessia sekin on kuitenkin tärkeä muistaa (muistikirjaote3).

Muistikirjaote 1

Muistikirjaote 2

Muistikirjaote 3